

Ördögösfüzes helynevei

1.

A Szamosújvártól mintegy hat km-re fekvő Ördögösfüzes a Mezőség északi peremének egyik legrégibb magyar települése. Nevét 1268-ban említik először *Villa Fyüzes* alakban; kérdéses azonban, hogy ezt a Füzeset kell-e értenünk rajta, vagy valamely más települést. A falura vonatkozó első biztos adatunk 1332-ből való. Ez *Fises*, egy valamivel későbbi adat *Fyuzes* néven említi. Nevének később előforduló változatai: 1369: *Phyzes*, 1456: *Füzes*,¹ 1715: *Ordöngös füzos* (1) (OL. Erd. Fisc. XII¹/₂. Fasc. 2. B.), 1770: *Ördöngös Füzes* (i. h. 9. H.); 1776: *Ördöngös Füzes* (i. h. 9. K.), 1779: *Ördöngös Füzes* (i. h. 9. L.). Kétségtelen tehát, hogy eredetileg *Fizesnek* ~ *Füzesnek* nevezték, mint annyi más fűzfában gazdag emberi települést. Az *Ördöngös* jelző, illetőleg előtag valamivel későbbi keletű lehet; a név ilyen alakulását minden bizonnyal valamilyen népi hiedelem sugallotta.² A falu s a környék rumén lakossága a községet *Fizešnek* nevezi. A megszállás évei alatt használt hivatalos elnevezés (*Fizešul Gerlei*) nem népi eredetű s így rövid idő alatt nem is honosodhatott meg.

Az utóbbi időben oly szép eredményeket felmutató helynévkutatás feladata valamely település vagy településcsoport jelenlegi és történeti helynévanyagának rendszeres összegyűjtése, hogy így adatokat szolgáltatasson a történetírás, elsősorban természetesen a településtörténet és népiségtörténet számára. Azonban éppen azért, mert a helynévgyűjtés oly szoros kapcsolatban áll az említett tudományágakkal, már maga a gyűjtő és rendszeres feldolgozó sem térhet ki egy-két könnyebb természetű, csak a vizsgált területet érintő település- és népiségtörténeti kérdés elől. Így mindenekelőtt érintenünk kell röviden azt a kérdést, hogy a falu alapításában, fenntartásában, a határ részeinek elnevezésében melyik népelem játszott a döntő szerepet. A rendelkezésünkre álló történeti adatok szerint³ Ördögösfüzeset a magyarság alapította és tartotta fenn az évszázadok hosszú során. Míg az okleveles adatok csak támpontokat szolgáltatnak e történeti tény számára, a falu helynévanyaga e megállapítást számos bizonyítékkal kétségtelenné teszi. A falu lakossága ma csak kétharmad részben magyar; a lakosság egyharmadát a rumén elem alkotja. A ruménség betelepülése azonban mindenesetre

¹ Vö. KÁDÁR JÓZSEF, DR. RÉTHY LÁSZLÓ és TAGÁNYI KÁROLY: *Szolnok-Doboka vármegye monografiája*. Deesen, 1901. V, 356. Mivel csakis az V. kötetre hivatkozom, a KÁDÁR, i. m. utalás mindig erre a kötetre vonatkozik.

² A falu keletkezéséről ma is több hagyomány forog közszájon különösen az öregek körében. Az egyik ilyen szájhagyomány szerint, melyet Kádár is említ (i. h.), a falu helyén valamikor fűzfában gazdag lápos, mocsaras terület volt. Éjjelente egyesek szikrát láttak a füzesből kipattanni s ezért elnevezték Ördögösfüzesnek. A név aztán átöröklődött az itt létesített emberi településre is. E szájhagyománynak alapja, valami igaza mindenesetre van. A Cegei tóból eredő Nagypatak ugyanis közvetlenül a falu mellett folyik, egykor lehetett itt mocsaras, lápos terület a mai *Asórit*, *Fésórit* és *Berek* helyén. Mivel a korhadásnak indult fűzfa rendszerint foszforeszkál a sötétben, gondolhatnánk arra, hogy a nép képzeletét ez a tényező mozgatta meg.

³ L. erre vonatkozólag KÁDÁR, i. m. 357–67.

késői keletű. Ezt bizonyítja mindenekelőtt az a körülmény, hogy a falu nevét a magyar elemnek köszönheti, sőt a ruménség is a magyar nevet vette kölcsön. Ezt bizonyítja továbbá a rumén elemnek a faluban való elhelyezkedése is. Ez a népelem javarészt a falutól északkeletre elterülő nagy legelőnek, az ú. n. *Lankának* a faluval érintkező részén lakik. Jóllehet a ruménlakta rész teljesen egybeforrt a magyarlakta résszel, az ú. n. *Fészeggel*, mind a mai napig nem terjesztették ki reá ez utóbbi nevet. Ennek oka csakis az lehet, hogy a ruménség a falu mai alakjának kialakulása után szivárgott be, s mivel a falu belterületén nem volt szabad hely, a falu szélén települt le. A rumén elem kései betelepülését bizonyítja az a körülmény is, hogy az összegyűjtött gazdag jelenlegi és történeti helynévanyagból alig egy-kettő rumén eredetű. Ennek oka csakis az lehet, hogy mikor a rumén elem beszárvárgása megkezdődött, az egész határ magyar kézben volt s mindenik határ résznek megvolt régi magyar neve. A ruménség tehát nem tehetett egyebet, mint átvette, vagy legjobb esetben lefordította a magyar határneveket. Az alábbiakban a rumének használta neveket sorolom fel négy csoportban.⁴

Az első csoportba az a kevés számú helynév tartozik, melynek rumén eredete kétségtelen. Ezek a következők: *Boloványok* ~ *Bolovan*⁵ (*bolovan boloveni* 'szikla' *Rósija higgja* ~ *Podu roșii*, *Vultur* és *Pojának* ~ *Îm poien*). Kétségtelenül rumén eredetű a *Dénezs Dani fundujja*, *Moneses fundujja*, *Kóróty fundujja* és a *Sándormező fundujja* helynevekben előforduló *funduj* ~ *fund* 'valaminek alja, feneke', továbbá a *Gyirászim lázujjának* utótagja is.⁶ A történeti forrásokban mindössze a *Pojának* és a *Vultur* for-

⁴ E felsorolás kissé részletes ugyan, de szükségesnek tartom a következő okokból: Már az előbb idézett helyen felsorolt adatok alapján is jogosan állíthatjuk, hogy az ördögösfüzesi ruménség csak egészen későn szivárgott be a faluba. Egykori birtokosai, a felsorolt családok, továbbá a falu életében fontos szerepet játszó egyének mind magyarok. Az első rumén eredetű névvel csak a XIX. század közepén találkozunk. Okleveleink hallgatását azonban a rumén történészek és nyelvészek azzal magyarázzák, hogy a rumén elem mindig békés gazdálkodó és pásztorkodó nép volt, tehát nem is volt miért megemlíteni. A helynevek szolgáltatta bizonyítékokat nem lehet így félremagyarázni. Egy helyet, legyen az akár falu, akár út, szántó, kaszáló, legelő, kút stb. mindig az nevez meg, mindig az lát el névvel, aki először veszi birtokba. Ha ezekután figyelembe vesszük azt, hogy az alább felsorolt rumének használta helynévanyagból csak alig egy-kettő rumén eredetű, a többi magyar kölcsönzés, ennek oka csakis az lehet, hogy a ruménség utóbb települt le a faluban.

⁵ A helyneveket a Szabó T. Attila összeállította jelrendszerrel jelölöm (L. tőle *Kalotaszeg helynevei. I. Adatok*. Kolozsvár, 1942. 335–6). Jelrendszerét mindössze a nyílt *e* (*ę*) hang jelével egészítettem ki. A magyar helynevek jelölésével kapcsolatban külön is felhívom a figyelmet arra, hogy a magánhangzók félhosszúságát, ami különösen az azonszótagú *l*, *r* és *j* hang előtt fordul elő, egyszerűség kedvéért nem jelölöm. Az *ā* és *ē* nagybetűs alakját, jóllehet a nagybetűkkel is ugyanazokat a hangokat jelöltem, mint a kisbetűsökkal, *Ā*-val, illetőleg *Ē*-vel kellett jelezniem nyomdatechnikai okokból.

⁶ A *fund* — *funduj* változást l. *Dénes Dani funduja* alatt a betűrendes felsorolásban. Ugyanott magyarázom a *lázu* kifejezést is. Ez utóbbi a magyarban régi kifejezés. Már 1259-ben előfordul helynévben. (Vö. OklSz. 577–8). A ruménben is előfordul mint köznév. Șăineanu a szerbből származ-

dul elő. Azonban az elsőt is csa 1840-ből említi egy okleveles adat, az utóbbit pedig még későbből, 1864-ből.⁷

A második csoportban azokat a neveket sorolom fel, melyeknek más nevük van a magyarban és megint más a ruménban. Ezek: *Diósáj ~ Kosta nu-čilor*, *Faluhiggya ~ Podu hăl mare*, *Fészegucca ~ Uličora*, *Gödresút ~ Drumu păsuñi*, *Kisucca ~ La čimiliu*, *Kovácsködre ~ Gropa namtsulu*, *Nagyucca ~ Drumu statulu*, *Olászilvás ~ Pruñište*, *Ronmántemető ~ Tsintirim* rumén névváltozatok egyikére sincs okleveles adatunk. Nyilvánvaló tehát, hogy újabb keletű nevekkal van dolgunk.

A harmadik csoportba a lefordított helynevek tartoznak. Számuk sokkal nagyobb, mint az előbbi két csoporthoz tartozóké. Elsősorban azokat sorolom fel, melyek teljes egészükben rumének: *Arkak köze ~ Intre páraie*, *Falu- v. Pázsinsikátora ~ Uličora satulu*, *Hidekküttövisse ~ La răzoră*, *Kispatak ~ Valga miiikă*. *Körisszeg ~ Rakoltsa*, *Magyarós ~ La aluniș*, *Malamkút ~ Fintina mori*, *Nagyerdő ~ Pădurea hăl mare*, *Ösvényeken ~ La kărăruș*, *Pázsint ~ Pažište*, *Sűrűfák ~ La pomni hej deș*, *Udvarkert ~ Grădina kurtsi*, *Vinyikés ~ La kurpeniș*, *Vinyikési kút ~ Fintina kurpenișulu*. — A magyarból fordított nevek közt több olyan is van, melynek egyik tagja magyar személynév, vagy magyar köznév. *Akasztódomb ~ Kosta kastăiilor*, *Ásórít ~ Rătu din žos*, *Bereküttya ~ Drumu la berek*, *Csergő-árka ~ Părău čergeulu*, *Döktemető ~ Tsintirimu žitelor*, *Étyházerdeje ~ Pădurea kleži*, *Étyhássikátora ~ Uličora kleži*, *Falurittye ~ Rătu satulu*, *Fésörít ~ Rătu din sus*, *Gróferdeje ~ Pădurea grofulu*, *Gyepmező árka ~ Părău lu depmezeu*, *Kertek ~ Grădina lu Laii*, *Kizsbüken ~ Gropa lu kizsbüken*, *Kormoshiggya ~ Podu kormošulu*, *Kórótyhiggya ~ Podu korodulu*, *Miszegető gödre ~ Gropa lu misegető*, *Miszegető rittye ~ Rătu lu misegető*, *Nemesek erdeje ~ Pădurea nemneșilor*, *Nyergesárka ~ Părău nergeșulu*, *Pergené kertye ~ Grădina pargoie*, *Sipaskert ~ Grădina lu Šipoș*, *Székejsígarika ~ Părău sekejšigulu*, *Zsédemi út ~ Drumu žedemulu*.⁸

A negyedik csoportba a kölcsönvett helynevek tartoznak. Ezeknek egy részét tőalakban vette át a ruménség: *Bihámfar ~ Bihan*, *Cichegy ~ Tsits-hed*, *Csergő ~ Čergeu*, *Csipánka ~ Čipanka*, *Darabantak erdeje ~ Dără-ban*, *Émező ~ Emező*, *Felmező ~ Felmezeu*, *Fingaskút ~ Fingoșkut*, *Garádicsak ~ Garadiț*, *Gyepmező ~ D'epmezeu*, *Hosszúér ~ Hosuer*, *Hosszúfödek ~ Hosufödek*, *Jászlos ~ Iasloș*, *Kapus ~ Kăpușu*, *Kerégdomb ~ Keregdomb*, *Kirájpál ~ Kiraipal*, *Kormos ~ Kormoš*, *Kosársűrű ~ Koșarșir*, *Láb ~ Lab*, *Lüget ~ Liget*, *Maktárná ~ La maktăr*, *Malamcsere ~ Mqlomțșere*, *Malampad ~ Malampod*, *Mátéborza ~ Matiborza*, *Misájgödre ~ Mișaj*, *Miszegető ~ Misegető*, *Mulatódomb ~ Mulatău*, *Nádaskút ~ Nadăskut*, *Nyerges ~ N'ergeș*, *Nyírkút ~ N'irkut*, *Ökörmező ~ Eker-*

tatja (358), *Adamescu—Candrea* a magyarból (700). Az ördöngösfüzesi magyarság nyelvében rumén kölcsönszó.

⁷ Az említett adatokat l. a megfelelő címszó alatt a betűrendes felsorolásban.

⁸ Az itt felsorolt helynevek közül a *Kosta kastăiilor*, a *Pădurea kleži* és az *Uličora kleži* érdemel különösebb figyelmet. A kölcsönzéssel kapcsolatos hangtani változásokat l. az egyes címszók alatt a betűrendes felsorolásban.

mező, Pindzverem ~ Pinzverem, Pusztaszőlők ~ Pustasele, Sándormező ~ Šandormezey, Sarkalat ~ Šarkälatu, Sósikut ~ Šoškut, Sükedbalázs ~ Šikedbalaž, Svággödre ~ Švaggödre, Szározarok ~ Sarozarok, Szekejsig ~ Sekejšig, Téglákná ~ La tegle, Tekenyös ~ Tekeniš, Tisztabükük ~ Tistabik, Tövisáríttye ~ La tuišar, Vajdaháza ~ Vajdahaz, Válukná ~ La halau.⁹ — A magyarból kölcsönzött helynevek közt több olyan is van, melyet a leggyakrabban hallott ragos és jeles alakban vett át a ruménség. Könnyebb áttekinthetőség kedvéért ezeket is külön sorolom fel. Nehány -ba, -be ragos alakban átvett magyar helynévre már felhívtam egyszer a figyelmet (MNY. XXXVII, 112.). Később még találtam néhányat s ezért helyénvalónak találok valamennyit felsorolni: Cser ~ La čerbe, Cseródal ~ Kosta lu čerbe, Fellak ~ La falodba, Kórógy ~ La korojba, Lak ~ La lodba, Pad ~ Podba, Ásópád ~ Podba din žos, Fésőpád ~ Podba din sus, Cserespad ~ Čerešpodba, Sombokor ~ Šimbokorba, Szilas ~ Siložba, Veréte ~ Vere-tiba, Veréte telejé ~ D'alu veretiba, Veréte ajja ~ Su veretiba, Kizs-zsédem ~ Žedembe mniiku, Nazzsédem ~ Žedembe mare. Nem egy helynévben előfordul a -ba, -be raggal átvett helynév genitívusi alakja is: Fellakúttya ~ Drumu falodbi, Kóróccsorgója ~ Päräu korojbi, Padúttya ~ Drumu podbi, Padi sikátor ~ Uličora podbi, Szilasárka ~ Päräu siložbi, Szilazsbüke ~ Fäšetu siložbi.¹⁰ — A r. Májárisfe (m. Majar) alakot a m. Majarastból, tehát a magyar név tárgyragos alakjából, a r. Bidirodile ~ m. Bigyirő-fődek helynevet pedig a m. bigyirő, krumpli⁷ köznév többesjellel ellátott alakjából származtatom. Itt kell megemlékezni a Fundoia lu Denez Dani és a többi funduj-jal összetett helynévről is. A funduj rumén eredetű ugyan, de a fundoia magyarból való visszakölcsönzés, a m. fundujja átvétele.¹¹ Magyarból kölcsönzött területnév a Nyilak ~ Nilurile is. Természetesen nem a Nyilak alakot vették át, hanem a név egyesszámú Nyil alakját, melyből aztán továbbképzéssel Niluri, illetőleg határozott névelős alakban Nilurile lett.

A jelenlegi és történeti helynevek azonban nemcsak településtörténeti szempontból tanulságosak. Sok esetben világot vetnek a falu határában beállt fontosabb gazdasági, vízrajzi és más természetű változásokra is. Ha

⁹ A rumén nevek jelölésében nem egy esetben látszólagos következetlenségre bukkan az olvasó. A magyarból kölcsönzött nevek szövégi ő hangját ugyanis néhány esetben a magyar ö hanggal jelölöm (pl. Gropa lu misegető, Ekermező). Tudom, hogy az ő hangot a rumén ajkú ember rendszerint e-nak vagy iu-nak ejti, néhány esetben azonban magyar ő hangot hallottam.

¹⁰ A kölcsönzés következtében előállott hangtani változások közül a leg-szembeötlőbb a Kórógy helynév gy > j változása. Tudjuk, hogy a magyarból kölcsönzött szavak ny hangja a ruménben j (i)-vé változott. Vö. pl. m. Enyed > r. Añud > Aiud, m. Aranyos > r. Ariñes > Ariješ stb. Ugyanez történt a magyar gy hanggal is: Kórógyba > Korodba > Koroiba.

¹¹ A m. fundujja alak a ruménben *fundoie lehetett először, majd ebből a rumén nyelvben ismert kettőshangúsodással (pl. lat. solem > r. soare, népies ejtéssel sore, lat. molem > r. moare ~ more, lat. autumnus > r. atoamnă > toamnă ~ tomnă, az egészen új keletű bomba > Erdélyben elég gyakran bombă) fundoie ~ fundoie lett. Ennek határozott névelős alakja a fundoia. Gondolhatnánk esetleg arra is, hogy a rumén alakváltozat végződése azonos a r. -oie augmentatív képzővel, de szerepét nem látom indokolt-nak a helynévben.

ebből a szempontból vizsgáljuk meg az összegyűjtött helynévanyagot, mindenekelőtt az ötlik szemünkbe, hogy a falu határának régen jóval nagyobb részét borította erdő, mint ma. Egyes esetekben már maga a jelenlegi helynév is ilyesmire enged következtetni. A ma legelőként használt *Cser*, *Cserespad*, *Kőrisszeg*, a szántó *Cseródal* és a bokros *Szilazsbüke* minden bizonynyal erdős terület volt. Máskor okleveles adataink alapján állíthatjuk ugyanezt. Ilyen hely pl. a *Fésőpad* (sz.) és *Székejsig* (sz., l.). Erdő boríthatta egykor a *Lanka* nevű legelő egy részét is. Ezt a *Lankában* található *Pojának* nevének jelentéséből következtethetjük (r. *poiană* 'erdei tisztás'). Az erdő visszahúzódásával párhuzamosan kiszáradt az onnan lefolyó patakok és árok egy része is. A határ több árkában éppen emiatt ma már csak tartós esőzéskor van víz. Egy-egy árok, patak idővel el is tűnt, s vele együtt a név is feledésbe merült. A *Nyirkútárka*, *Csésberek pataka*, *Fűzfák árka*, *Lak pataka*, *Mészegető tó*, *Sóspatak* emlékét ma már csak okleveles adataink őrzik. A ma is ismert *Biggyirőfödek*, *Lenkert* és az egyik oklevél említette *Kölesföld* helynév viszont az illető területen egykor termelt gazdanövényekre enged következtetni. Egy másik oklevélből kiírt *Jó nyil* és a ma is használt *Nyilak* név a földosztás ősi módját, az *Ásóforduló* és *Fésőforduló* elnevezés viszont a tagosítás előtti s az ősi földközösségből kisarjadt fordulós gazdálkodás emlékét őrzi. A *Nemesucca*, *Nemesek erdeje*, *Darabantak erdeje*, *Zsellérházak* a falu lakosságának régi társadalmi rétegződésére, az *Akasztódomb* és *Törvényfa alatt* nevek pedig a régi világ szigorú törvénykezési módjára vetnek világot.

Az ördöngösfüzesi magyar népnyelv néhány hangtani jelenségét (i-zés, a > ą változás, továbbá a-zás és e-zés) már ismertettem rövideen.¹² Ezeket a sajátságokat a helynevekben is megtaláljuk, sőt több helynév alapján e népnyelvnek még más érdekes sajátságaira is utalhatunk. A helynevekből kihamozható fontosabb népnyelvi sajátságok ezek: 1. a < ą, ha á előzi meg: *Ásótábla*, *Csergőárka*, *Csipánka*, *Fellakpofája*, *Fésőtábla*, *Gyepmezőárka*, *Hentertáblája*, *Jászlás*, *Kormosárka*, *Közbücsőtábla*, *Lakajábá*, *Mátéborza árka*, *Nádaskút*, *Nyergesárka*, *Nyirkútárka*, *Ördögárka*, *Vajdaháza*, *Zsellérházak*; 2. i-zés: *Ásófaluvigen*, *Ásórít*, *Coptelki szinafűk*, *Ideskút*, *Falurított*, *Faluvigen*, *Gyönygyires*, *Határszilbe*, *Kisömező*, *Ligeti szinafűk*, *Misájögödre*, *Miszegető*, *Nimeti erdő mellett*, *Pindzverem*, *Székejsig*, *Úrbíresi legelő*; 3. a-zás: *Árkak köze*, *Borzás*, *Darabantak erdeje*, *Fingaskút*, *Garádicsak*, *Horgas*, *Kormas*, *Majar*, *Malamcsere*, *Mayarós*, *Sipaskert*; 4. e-zés: *Gödersút*, *Pergené kertje*; 5. mássalhangzó ikerítődés: *Dénezs Dani fundujja*, *Kóróty fundujja*, *Moneses fundujja*, *Sándormező fundujja*, *Gyírászim lázujja*, *Hidekküttövisse*, *Rózsásmezőlapossa*; 6. az azonszótagú l kiesése s ezzel kapcsolatban az előző magánhangzó megnyúlása: *Ásófaluvigen*, *Ásóforduló*, *Ásópad*, *Ásórít*, *Ásósándormező*, *Ásótábla*, *Ászeg*, *Biggyirőfödek*, *Cseródal*, *Faluföggye*, *Fésőforduló*, *Fésőtábla*, *Fésőrít*, *Fésősándormező*, *Fészegucca*, *Hosszúfödek*, *Közbücsőtábla*, *Lakódal*, *Misájódal*, *Miszegető ódala*, *Nagyódal*, *Pusztaszőlők ódala*, *Tötyfakút*; 7. a -nál, -nél határozó rag -l hangjának lekopása: *Agyagjukakná*, *Keresztné*, *Maktárná*, *Nyirkútná*,

¹² L. tölem: *Zártabbá- és nyíltabbáválás az ördöngösfüzesi nyelvjárásban*. Magyar Népnyelv. I, 118–21.

Téglakná, Válukná, Vízipuskákná; 8. rövidülés: *Gyönygyires, Hosszuberek, Hosszufődek, Kosársűrű, Miszegető, Sipaskert*; 9. régebbi hangállapot megőrzése: *Kizsbüken, Szilazsbüke*. A megőrzött régiségek közül a több helynévben szereplő *áj* 'szűk völgy, hegynyílás' szavunkra (*Dijósáj, Misáj*), továbbá *ség*, *monticulus, collis* ('*Székejség*') és talán *séd* 'rivulus fluentum' (*Kisszedem, Nazzsedem*) szavunkra hívhatom fel a figyelmet.

Mielőtt áttérnék a helynévanyag betűrendes közlésére, érdemes röviden utalnom azokra a külső és belső (lelki) tényezőkre is, melyek a falu helynévanyagának keletkezésében közreműködtek. Sok hely, határrész térszíni formájától, a talaj, a földfelszín emelkedéseinek és mélyedéseinek alakjától kapta nevét. A gyakrabban előforduló térszíni formanevek a következők: *áj* (*Dijósáj, Misáj, Tövisáj*), *árok* 'kisebb völgy' (*Árkak köze, Nyergesárka, Szározárok, Szilasárka*), *domb* 'kisebb talajkiemelkedés' (*Akaszódomb, Kerégdomb*), *far* 'a domb hátsó nyúlványa' (*Bihámfar*), *gödör* 'kisebb vagy nagyobb mélyedés' (*Kizsbükengödre, Misággödre, Miszegetőgödre, Gödresút*), *hegy* 'magasabb, meredekebb talajemelkedés' (*Cichegy*), *lapos* 'sík földterület domb tetején, kisebb fennsík' (*Rózsásmező lapossa*), *oldal* (*oldal*), a *hegy*, a *domb* vagy a *völgy* lejtős része' (*Misájódala, Miszegetőódala, Cseródal, Lakódal*), *pad* 'lapos dombtető' (*Pad, Cserespad, Malampad*), *pofa* 'domb elülső, ormós része' (*Fellakpofája*), *rét* (*rét*) 'lapos, kaszálható terület' (*Rét, Ásórét, Fésörét*), *tekenő* ~ *tekenyő* 'teknőszerű mélyedés' (*Tekenyős*). A *domb*, a *hegy* felső részét rendszerint *tetőnek* (*Rózsásmező teteje, Veréte teteje*), alacsonyabban fekvő részét pedig *áj* (alj)-nak nevezik (*Körisszegajja, Nagyerdőajja*).

Nem egy határrészt növénytakarójáról neveztek el: *Kizsbüken, Szilazsbüke, Tisztabükk, Cser, Dijósáj, Gyepmező, Körisszeg, Magyarós, Sűrűfák, Szilas, Szőlők, Vinyikés* stb.

Előfordul több olyan helynév is, mely a terület egykori vagy jelenlegi tulajdonosának nevét őrzi. Ilyenek: *Bara cseréje, Bárdi sikátora, Benedek Marci kútya, Benedekszeg, Dénezs Dani fundujja, Faragó János sikátora, Gyirászim lázuja, Hentertáblája, Hidekkút, Jó nyíl, Kirájpál, Kormas, Márkovicsné kertye, Mátéborza, Moneses fundujja, Papóci sikátora, Pergené kertye, Pergené kútya, Sándormező, Simon laka, Sipaskert*. Az itt felsorolt személynevek közül mindössze a *Gyirászim* és a *Márkovics* biztosan idegen eredetű. Az első valószínűleg a rumén *Gerasim*, népiesen *D'irasim* családnévvel azonos,¹³ az utóbbi pedig zsidó családnév. Idegen eredetűnek látszik a *Moneses* név is, de ha figyelembe vesszük, hogy 1856-ból *Monos* alakban említik, majd 1866-ból *Monosses* alakban, kételkednünk kell idegen eredetében (L. KÁDÁR, i. m. 362—3.). A többi családnév magyar; viselői a *Jó, Király, Kormos* és *Moneses* kivételével ma is élnek a faluban. A helynévadás módja szempontjából különösen a *Kirájpál* és a *Kormos* fontos, mert ezekben pusztai helynév vált helynévvé. Ez a magyar helynévadás egyik legősibb módja.¹⁴ A *Sükédalás* név viszont azért érdekes, mert egykori tulaj-

¹³ Vö. ȘTEFAN PAȘCA: *Nume de persoane și nume de animale în Tara Oltului*. București, 1936. 243.

¹⁴ SZABÓ T. ÁTILA: *A helynévgyűjtés jelentősége és módszere*. MNy. XXX, 166—7. és kny. 8—9. — Ua., *Pusztai személynevek helyneveinkben*. Kristóf emlékkönyv, Kolozsvár, 1939. 269 kk. — Ua., *A személynevek helyneveink-*

donosa testi fogyatékoságának emlékét is megőrizte. Egy-egy helyet a benne gyakrabban megforduló állatról neveztek el. Az *Ökörmező* ma is ökörlegelő, a *Hanygyavár* hatalmas hangyabolyaitól kaphatta nevét.

Sok helynevet az illető területen, vagy a közelében található mesterséges tereptárgy magyaráz. Ilyenek pl.: *Agyagjukakná, Maktárná, Téglakná, Válukná, Vízipuskáná, Keresztné*. A tereptárgy idővel természetesen eltűnhet, a helynevek azonban még sokáig megőrzik emlékét. Ilyen helynév pl. Ördögösfüzesen a *Malamcsere, Malamkert, Malampad*. A vízimalom már rég elpusztult ugyan, azért e nevek alapján még egykori helyét is pontosan meg lehet állapítani. Gyakran előfordul a helynévadásnak az a módja is, mikor a tereptényező puszta neve jelöli a környező területet is. A *Kosárkút, Garádicsak, Hidekkút* név pl. nemcsak magát a kútat, a forrást, illetőleg a földlépcsőket jelöli, hanem környéküket is. Más esetben a szóbanforgó hely, vagy a rajta, illetőleg közelében található tereptárgy kiterjedése, nagysága, valamely szokatlan tulajdonsága szolgált az elnevezés alapjául. Ilyen helynevek pl. *Ideskút, Fingaskút, Hosszuér, Hosszufődek, Kizsbüken, Kispatak, Kisucca, Kizzsédem, Nagyerdő, Natyhíd, Natypatak, Nagyucca, Nazzsédem, Rósiya, Szározárok*. — A hely fekvése, más területhez való viszonya szintén fontos tényező. A *Bátoni patak* Báton község felől, a *Coptelki patak* Coptelke felől folyik. A *Berekúttya* a Berek nevű határrész felé vezet, a *Cichegyepataka* a Cichegyből ered, a *Pázsintkúttya* a Pázsintban található. A *Felmező, Fellak* magasabb fekvésű, az *Ásópad, Ásótábla* viszonylag alacsonyabb fekvésű helyet jelöl. Gyakori az *alatt* és *mellett* névutóval összetett helynév is: *Bükk alatt, Berek alatt, Nimeti erdő mellett*, stb.

2.

A jelenlegi és történeti helynévanyagból levont következtetések s a helynévadás fontosabb mozzanatainak ismertetése után áttérünk a helynevek egyenkénti vizsgálatára. Előbb mindig a helynév irodalmi alakját, utána pedig népnyelvi alakját közlöm. Ha a címszó után nincs jelezve népnyelvi alak, ez azt jelenti, hogy a népnyelvi alak megegyzik a címszóval. A népnyelvi alak után az illető hely rumén névváltozata következik. Ezután a []-ben azt jelzem, hogy a vázlaton a név helyrajzi elhelyezkedését melyik szám jelöli. A forrásjelzeteket is []-be teszem.¹⁵ A ()-be tett rövidítések a kérdéses terület talaj- és gazdálkodási viszonyaira vonatkoznak.¹⁶ Az okleveles adatok felsorolása után a helynévre vonatkozó tudnivalókat, magyará-

ben. Magyar Népnyelv II (1940), 81 kk. és kny. Dolg. a debr. Tisza I. tud. egy. Magyar Népnyelvkutató Intézetéből. 9. sz. Debrecen, 1940. 3 kk.

¹⁵ A következő forrásokat néztem át: KÁDÁR, i. m. 367–8. Rövidítve: K. — *Széki egyházmegye levéltára*. Rö.: Sz. — *Az ördögösfüzesi ref. egyház levéltára*. Rö.: E. U. — *Magyar Nemzeti Múzeum Erd. Fisc. XII^{1/2}, Fasc. 2. B, 9. H, 9. K, 9. L, 9. M*. Rö.: Múz. — *A Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának könyvtára*. Rö.: Múz. N. — E két utóbbi forrás adatait gyűjteményéből Szabó T. Attila bocsátotta rendelkezésemre.

¹⁶ Rövidítéseim ezek: *á.* = árok, *e.* = erdő, *gyü.* = gyümölcsös, *h.* = hid, *k.* = kaszáló, *kt.* = kert, *l.* = legelő, *p.* = patak, *r.* = rét, *sz.* = szántó, *sző.* = szőlő, *te.* = temető. — A ~ jel a magyar és rumén adatok közt a váltakozás jele.

zatot közlöm.¹⁷ A *-gal jelölt helynevek csak történeti forrásból mutathatók ki.¹⁸

Agyaglyukaknál *Agyagjukakná* [70]. Az Ásópád [69] és Temető [25] közt található kisebb gödrök, lyukak közvetlen környéke. Innen hordja a falu lakossága a ház földpadlójának mázolásához szükséges agyagot.

Akasztódomb ~ *Kősta kostăiilor* [221] (sz., részben puszta terület). 1766: *Akasztódomb* [K.]. — A Szamosújvár fele haladó megyei úttól jobbra emelkedő meredek domb.

Nevét kétségtelenül egykori kivégzőhely voltától kapta. A rumén név előtagja a rumén helynévadásban meglehetősen gyakori *coastă*, népies ejtéssel *kostă* 'oldal, domboldal' szó határozott névelős alakja, utótagja pedig a magyarból kölcsönzött *akastău* többes genitivusi alakja. A *kastăi* az *akastăi*-ből a szókezdő hangsúlytalan *a* lekopása útján keletkezett.¹⁹ Abból a körül-

¹⁷ Az 5 jegyzetben említettem, hogy jelenlegi helynév-anyagomat a Szabó T. Attila használta jelrendszerrel gyűjtöttem össze. Az ő módszerét követtem az anyag rendszerezésében és feldolgozásában is.

¹⁸ Itt jegyzem meg, hogy Ördöngösfüzes jelenlegi helyneveit 1937 júliusában gyűjtöttem össze. Akkor néztem át a helybeli ref. egyház és a széki ref. egyházmegye levéltárának Ördöngösfüzesre vonatkozó okleveles anyagát is. Anyagomat azonban közbejött akadályok (többszörös katonai behívás, egyetemi tanulmányaim befejezése stb.) miatt és megfelelő térképvázlat híján csak most dolgozhattam fel. Kedves kötelességemnek teszek eleget, mikor köszönetet mondok mindazoknak, kik anyagi és erkölcsi támogatásukkal segítettek munkámban. A legtöbbet volt tanáromnak, Szabó T. Attilának köszönhetek. A helynévgyűjtést és néprajzkutatást ő kedveltette meg velem, neki köszönhetem azokat az alapvető ismereteket is, melyek első gyűjtésem sikerét biztosították, ő készítette elő és biztosította a gyűjtés külső, anyagi feltételeit is. Az anyag feldolgozásában szintén nagy segítségemre volt. CSÉTERKY JÁNOSNAK, a falu ref. lekipásztornak is sokat köszönhetek. Ott tartózkodásom alatt az ő szíves vendégszeretetét élveztem. Gyűjtőmunkámban is készséggel segített: rendelkezésemre bocsátotta az egyházi levéltár és a széki egyházmegyei levéltár ide vonatkozó anyagát, nem egyszer gyűjtőutamra is elkísért és segített az anyagot összegyűjtenem. Nagy segítségemre volt DR. SALLAK GYÖRGY orvos is, ki mint a falu szülöttje, a határt jól ismerte s készséggel adta meg a kért felvilágosításokat. Itt mondok köszönetet azoknak a falusi gazdáknak is, kiktől anyagomat összegyűjtöttem. Különösen Kasszián Márton és néhai Benedek Márton volt nagy segítségemre. Az elsővel végeztem 1942 őszén az anyag ellenőrzését és kiegészítését is.

¹⁹ Az erdélyi vegyes magyar-rumén vagy kizárólag rumén lakosságú falvak helynévanyagában gyakran előforduló *Akastei*: *Kastei* magyar eredetű Szabó T. Attila hívta fel először a figyelmet (MNY. XXXVII, 121–2). Egyik nemrég megjelent tanulmányában (*Adatok a kolozsmegyei újabbbkori rumén helynévkincs magyar elemeinek ismeretéhez*. Melich-Emlékkönyv 1942. 367 és kny.) újabb adatokat sorakoztat fel az *Akastei*: *Kastei* magyar eredetének bizonyítására. A helynév magyar eredete csakugyan kétségtelen: m. *akasztó* > r. *akastău*, többesben *akastei*, majd ebből a szókezdő hangsúlytalan magánhangzó lekopása után *kastei*. Az *a* hang lekopását kétféleképpen is magyarázza. Első tanulmányában néprajztudományával, az *Akastei*-nek a

ményből, hogy a helynévben a töbesszámú alakot találjuk, arra következtethetünk, hogy az *akastău*, *akastăi* a rumén népnyelvbe köznévként is átkerült.

*Akasztófa alatt. 1779: *Akasztofa alatt* [Múz.] — A ma *Akaszto-*

domb néven ismert terület aljára vonatkozó okleveles adat. Ma ezt az elnevezést nem ismerik.

Alól a falun [179]. A falu alsó, Szamosújvár fele eső végének környéke.

Alsó faluvégén *Ásófalu végén* [1].

rumén helynévadásban gyakran szereplő *coastă*, 'hegyoldal, oldal' szóval való téves összekapcsolásával, második tanulmányában pedig a rumén nyelv egyik hangtani jelenségével, a hangsúlytalan szókezdő *a* hang lekopásával hozza kapcsolatba. Igaz ugyan, hogy e jelenség a megleni ruménben ma is általános s szórványosan előfordul az isztriai ruménben és a dákö-ruménben is (vö. pl. az *Atlasul Lingvistic Român Mic* I. első kötetének 135. sz. térképével: a Szilágyság, Bihar, Szatmár és Máramaros vármegye kivételével az *azvârlu* 'hajítók' igét *zvârlu*-nak ejtik), de a dákö-ruménben már sok századdal ezelőtt lezárult. A főnevek közül különben is csak alig egy-kettő vesztette el szókezdő *a* hangját (pl. lat. *autumna* > *atoamnă* > *toamnă*, *agnellus* > *amiel* > *miel*) s ezek is a dákö-rumén nyelvtörténetnek abban a korában, mikor az *a* nőnemű birtokos névelőt a szó elé is tehettk (Vö. Pușcariu Szextil, *Dacoromania* I, 372–3). A *Kastei* *a* hangjának lekopását viszont nem vihetjük vissza ebbe a régi korba. Ha ezt figyelembe vesszük, más magyarázatot kell keresnünk. Véleményem szerint a magyarázatot a rumén köz- és népnyelvnek abban a ma is érvényben levő sajátságában kell keresnünk, hogy a hosszú magánhangzót nem szereti, s ha bizonyos esetekben netalán mégis előadódna egy-egy, igyekszik azt megrövidíteni. Különösen könnyen megy ez akkor, ha hangsúlytalan a magánhangzó. Itt Erdélyben pl. gyakran hallhattuk a *klasa dă* 'a második osztály' kifejezést. Majdnem mindenki így ejtette, jóllehet így írják: *clasa a doua*. Itt két azonos magánhangzó, két *a* hang került egymás mellé. Mivel a rumén beszédtempó meglehetősen gyors, nem képezték külön mind a kettőt, hanem összevonták. Az így összevont képzésű *a* előbb hosszú *a*-nak hangzott, majd a rumén nyelvnek említett hangtani sajátága következtében megrövidült. Ugyanez történhetett véleményem szerint az *Akastei* (m. *akasztó* r. többese) szóval is. Mivel a legtöbb esetben *La akastei*, illetőleg *Kosta akasteiilor* összetételben fordult elő, az egymás mellé került hangsúlytalan két *a* hang a fent vázolt módon egybeolvadt (*La akastei* > *Lākastei*, ugyanígy a másik is), majd megrövidült: *Lakastei*, *Kostakasteiilor*. Mivel a két *a* közül az *Akastei* *a*-jának hangsúlya volt gyengébb (a *la* és *kosta* *a*-ja ugyanis nyelvtörténeti okokból hangsúlyos), a szétválasztás alkalmával a megmardt *a*-t a nyelvérzék természetesen a *la*, illetőleg a *Kosta* szóhoz tartozónak érezte: *La kastei*, *Kosta kasteiilor*. Annak viszont, hogy Erdély bizonyos részein, elsősorban a vegyeslakosságú vidékeken (így pl. Kalotaszegen) az *Akastei* alak használatos, az az oka, hogy a magyarsággal való sűrű érintkezés következtében a rumén lakosság érzi a kapcsolatot a m. *akasztó* és a r. *akastei* közt. — A szerkesztő szerzői minőségében szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a Melich emlékkönyv 367. l.-ről idézett cikkében ugyan azt írta, hogy a *Kastei* szóeleji hangvesztéssel fejlődött az *Akastei*-ből, de korántsem gondolt, mint ahogy MÁRTON fejtegetéséből nyilvánvalóan nem is gondolhatott mint okra arra a rumén nyelv régebbi korszakaiban érvényesült hangvesztési jelenségre, melyre MÁRTON idézett adatokat. Egyébként a szerző fenti fejtegetése teljesen meggyőző magyarázatát adja az *Akastei* > *Kastei* változásban megállapítható szóeleji hangvesztésnek.

A falu alsó, Szamosújvár fele eső vége. Nevezik *Ászegnek* is.

Alsó forduló *Ásó forduló* [180]. 1841: Az *alsó Fordulon a' Kereszt-nél* [Sz.]. — A tagosítás előtti váltógazdálkodás emlékét őrzi. A határ másik részét *Fősőfordulónak* nevezik.

*Alsó lapos. 1830: *Also lapos* (szénafű) [Sz.]. — Ma nem ismerik ezt az elnevezést. Adatok híján nem tudom térképvázlatomon elhelyezni.

Alsópad *Ásópad ~ Podba din žos* [69] (sz.). 1835: *Also Pad* (e.) [K.]. — A Pad nevű határrész [66] alsó, alacsonyabban fekvő része. Újabban tulajdonosáról kezdik nevezni *Henter táblájának* is. A rumén név a m. *Pad* helynév *-ba* határozóragos alakjának s a r. *din žos* 'alsó' szókapcsolat összetétele.

Alsó rét *Ásórít ~ Ritu din žos* [131] (k.). — A falut délkeleti irányban elhagyó megyei út s a Nagypatak [128] mellett elterülő kaszáló. Rajta túl van a *Fősőrít*. A rumén alakváltozat előtagja a m. *rét* (i-zve *rít*) átvétele. Az *i* > *î* változásra nézve vö. lat. *rivulus* > *rîu*.

Alsó Sándormező *Ásósándormező* [182] (sz.). 1644: *Alsó Sándormezeje* [K.]. — A Sándormező alsó, Nagypatak fele eső része.

Alsó tábla *Ásótábla* [211] (szö.). 1644: *Alsó tábla* [K.]. — A Szőlők [209] alsó, falu fele eső része.

Alszeg *Ászeg* [1]. — A falu alacsonyabban fekvő, Szamosújvár felé eső része. L. *Alól a falun* címszó alatt is.

*Andrák mezeje. 1769: *Andrák mezeje*. 1835: *Androk mezeje* [K.]. Közelebbit nem tudok róla mondani. Ma nem használják.

Árkok köze *Árkak köze ~ Între părăie* [146] (sz., k., gyü.). — A Liget [145] egyik része. Két árok

határolta terület. A rumén név a magyar fordítása.

*Aszaló. 1830: *Aszaló* [Sz.]. Feledésbe merült helynév.

Bara cseréje [147] (sz., k.). — A Ligetnek az Árkak közén innen, tehát falu felé eső része. Egykor erdő lehetett. Kalauzom szerint egykori tulajdonosától, *Bara János*-tól kapta nevét.

*Barabásbükke. 1835: *Barabásbükke* (e.) [K.]. — Ez az adat valószínűleg a Tisztábükk néven ismert erdő valamelyik részére vonatkozik. Ma e név ismeretlen.

Bárdi sikátora [3]. — Az *Ászeg* egyik sikátora. Nevét a mellette lakó gazdától kapta.

*Barlag. KÁDÁR említi 1715-ből. Valószínűleg a *Parlag* elírása, esetleg alakváltozata. Ma ilyen nevű hely sincs a határban.

Bátoni lanka [39]. — A Lankának [33] a Bátoni patak környékén elterülő része.

Bátoni patak [37] (p.). — A szomszédos *Báton* község felől folyó patak. A Lanka falu felé eső részében egyesül a Coptelki patakkal [35] és Kispatak [11] néven folyik át a falu közepén a Nagypatakba.

*Behán. 1622: *Behan*, 1644: *Behan* [K.]. — Minden bizonnyal a ma Bihánfar néven ismert területre vonatkozik mindkét alak. A kérdéses területet ilyen néven ma egyáltalán nem emlegetik.

*Behány megett (sz.). KÁDÁR említi 1622-ből. Ez az adat a ma Bihánfarnak nevezett terület mögött elterülő határrészre vonatkozik. Ma ilyen alakban nem használják.

*Behán réte. KÁDÁR említi 1654-ből. Ma ezt az elnevezést sem használják.

Benedek Marci kútja *Benedek Marci kútya* [149] (forrás). — A

Benedekszegben [148] található bővizű forrás. A helynév tulajdonosának nevét őrzi.

Benedekszeg [148] (e., k.). 1679: *Benedekszeg* (földrész). 1766: *Benedekszegi* [K.]. 1779: *Benedek Szegiben* [Múz.] — A Liget [145] egyik része.

*Benhasat. 1715: *Benhasat* [K.]. Ma ismeretlen e helynév; térkép-vázlatomon sem tudom elhelyezni.

Berek ~ *La berek* [183] (sz.). Először 1779-ből mutatható ki a *Berek alatt* névből. A Kórógy [190] és Pázsint [132] közt elterülő szántó neve a Nagypatak partján. Alacsony, patakmenti fekvése s neve alapján jogosan feltehető, hogy egykor bokros, füzes terület lehetett. Folytatása lefelé, Szamosújvár felé a *Hosszuberek*. A *berek* szó helynévként az egész ország területén előfordul [OkISz.]. Általában vizenyős lapályokat, folyók mellékét ellepő és sűrű bokrokból álló erdőcskét jelent. L. még *Csésberek* címszó alatt.

*Berek alatt. 1779: *Berek alatti* (sz.) [Múz.]. — Ez az adat a Berek alsó részére vonatkozik. Ma ilyen alakban nem használják.

Berek útja *Berek útja* ~ *Drumu la berek* [184]. — A Berek mellett haladó dűlőút neve. A rumén alakváltozat a r. *drum* 'út' és a m. *berek* összetétele.

Bigyirőföldek *Bigyirőfödek* ~ *Biđirođile* [41] (l.). — A Lanka [33] egyik része. Régen itt valószínűleg hosszabb ideig *bigyirót* (burgonyát) termelhettek. A rumén név a m. *bigyiró* szó valamely ragos, illetőleg jellel ellátott alakjából, valószínűleg a *k* többesjellel ellátott *bigyirók*-ból keletkezett a többesszámú nőnemű határozott névelő hozzáadásával. A zöngétlen magyar mássalhangzó a rumén népnyelvben gyak-

ran zöngösül. Az árpástói rumén-ség pl. a magyaroktól *Szekérútnak* és *Szászúttjának* nevezett helyet *Sekereud* illetőleg *Drumu sasudului* néven ismeri (Még fel nem dolgozott adatok.). A m. *bigyirók*-ból tehát előbb *biđirog*, majd a rumén többesjel (-i) s a határozott névelő hozzáadása után a *g* jésülésével *biđirogile* lett.

Bihánfar *Bihámfar* ~ *La bihan* [150] (sz.). 1715: *Behanfar* (sz.) [Múz.]. 1769: *Behan fara*. 1812: *Beham* és *Bekam far* [K.]. 1826: *Bichanfar*. 1830: *Bihánfari Föld* (sz.). 1831: *Bihanfaron* (sz.). 1835: *Bihán far* [Sz.]. 1864: *Bihán far* [K.]. 1884: *Bihánfar* (sz., l.) [Sz.]. 1899: *Bihán far* [Múz.]. É. n.: *Bihán far* (sz.) [Sz.] és *Bihánfarnál* (sz., l.) [E. lt.]. — A falu határának délnyugati részében található a Ligeten [145] túl. A helynév utótagja a 'hirtelen s meredeken megszakadó hegyvég'-et jelentő *far* szavunkkal azonos [MTsz.]. Előtagját magyarázni nem tudom. Lehet, hogy helynévvé vált személynévvé van dolgunk. Erre enged következtetni az a körülmény is, hogy 1622-ből és 1644-ből *Behan* néven említi KÁDÁR, 1654-ből pedig, amint azt már láttuk, egy *Behán réte* nevű helyet említ.

Boloványok *Boloványak* ~ *La bolovañ* [73] (l.). — A Lanka [33] sziklás, köves része. Rumén eredetű név (r. *bolovan*, többesben *bolovani*, népies ejtéssel *bolovañ* 'szikla, nagy kö'). A magyar név minden bizonyossággal a r. *bolovañ*-nak a m. többesjellel ellátott alakja. Hangtani szempontból azonban nincs semmi akadálya annak sem, hogy az egyesszámú *bolovan*-ból magyarázzuk. Az *n* jésülése ugyanis magánhangzóközi helyzetben előfordul az ördöngösfüzesi népnyelvben (pl.

tekenyő, Tekenyös, rományok, szapanyaz).

*Borozda alja. 1769: *Borozda ajja* [K.]. — Ma mint helynév ismeretlen. A *borozda* szó egyébként ma is él az ördögösfüzesi népnyelvben 'barázda' jelentésben.

Borzos *Borzas* [95] (e.). 1840: *Borzos* [Sz.]. *Borzas* [E. lt.]. — A *Lanka* [33] erdős, de még lélegtethető része. Nevét vagy a *borz* nevű állattól, vagy a *bodza*, ördögösfüzesi ejtéssel *borza* nevű fától kapta. A *borz* szó egyébként mint gúnynév is előfordul a faluban. Rendszerint a mérgeskedő, lobbanékony természetű embert csúfolják így.

Bükk [47] (e.). — A *Tiszta-bükk* közelében elterülő bükkerdő.

Bükk alatt [48] (l.). — A Bükk aljában elterülő legelő. A *Lankához* [33] tartozik.

Bükkpataka *Bük patakja* [218] (p.). — A Bükk mellett folyó patak. Nevezik *Szilazsbükke patakjának* is.

Cichegy ~ *La tsitshed* [116] (sz.). 1679: *Cziczhegy* (földrész) [K.]. 1715: *Czicz hegye* (sz.) [Múz.]. *Csucs hegye*. 1766: *Cziczhegy*. 1835: *Cziczhegy* (e.). 1864: *Cziczhegy* [K.]. — A Székelység [112] oldalából kiemelkedő kúpalakú, meglehetősen meredek domb. Szabó T. Attila véleménye szerint (*Dés helynevei*, Erd. Tud. Fü. 101. sz. 20. és MNy. XXXVIII, 124.) alighanem személynévi eredetű névvel van dolgunk.

Cichegye pataka [117] (p.). — A Cichegy mellett folyó patak neve. A Nagypatakba ömlik.

Cigánytemető *Cigántemető* [31] (te.). — A falu néhány cigány családjának temetkezési helye. A Magyartemető [25] közelében található.

Coptelki lanka [38] (l.). — A

Lankának [33] nevezett legelőnek a Coptelki patak közelében elterülő része.

Coptelki patak ~ *Valea Tsopului* [35] (p.). 1840: *Czoptelki patak* [E. lt.]. — A szomszédos *Coptelke* ~ *Tsop* felől folyó patak neve. A falu északkeleti részének, a rumének-lakta Lankának közelében egyesül a Bátoni patakkal [37] és Kispatlak [11] néven folyik tovább a Nagypatak fele.

Coptelki patak kútja *Coptelki patak kútja* ~ *La čurgău* [36] (forrás). — A Coptelki patak partján található bővizű forrás a Körisszeg [74] aljában. Itt jegyzem meg, hogy a *kút* szó az ördögösfüzesi népnyelvben forrást is jelent. A rumén név a m. *csorgó* ~ *csurgó* köznév átvétele.

Coptelki szénafűk *Coptelki szénafűk* ~ *Finatsele Tsopului* (sz., k.). — A szomszédos *Coptelke* ~ *Tsop* határához tartozik ugyan, de az ördögösfüzesiek birtoka, tehát meg kell említenünk. Mivel Coptelke tiszta rumén lakosságú falu, a magyar név csakis az ördögösfüzesi magyarság körében ismeretes. Réselei: *La čurgău*, *Rătunda*, *Pucitaba* ~ *La puitsa* és *La pirlöze*. Ezeket nem vettem külön bele helynévjegyzékembe.

Cser ~ *La čerbe* [118] (l.). 1769: *Cser* [K.]. — Neve régi csereserdő voltából magyarázható. A rumének használta név a *-ba*, *-be* helyhatározóragos alakban átvett helynevek csoportjába tartozik.

Cserespad ~ *Čerešpodba* [98] (l.). — A Bátoni patak [37] és a Coptelki patak [35] közt található magas, lapos legelő. Egykor valószínűleg cserfák borították. A területnév utótagja lapos dombtetőt jelent. Ördögösfüzesen is elég gyakori térszíni formanév (L. még

Malampad, Pad). A rumén alak a *-ba, -be* ragos átvételek csoportjába tartozik.

Cserespad teteje *Cserespat teteje*. — Az előbbi legelő felső, magasabban fekvő része.

Csergő ~ *La čergeu* [103] (sz.). 1769: *Csergő* [K.]. *Csergőbenn* (sz.) [Múz.]. 1870: *Csergő* (határrész) [E. lt.]. 1884: *Csergő* [Sz.] é. n.: *Csergő* (kenderföld) [E. lt.]. A *Csergőhegy* helynévben már 1679-ben előfordul. — A falutól délkeletre elterülő dombos határrész a Székelység [112] s a falu közt. Nevét nem tudom értelmezni. A falu lakóinak magyarázata szerint az itt folyó árok (Csergőárka) vizének csergő (~ csörgő) hangjától kapta nevét. A rumén alak nyilvánvalóan magyar kölcsönzés.

Csergőárka *Csergőárka* ~ *Părau čergeului* [104] (á.). — A Csergőből lefolyó árok neve.

* Csergőhegy 1679: *Csergőhegy* (földrész) [K.]. — A Csergő nevű határrészre vonatkozó első adatunk. Ilyen alakban ma nem ismerik.

Csergő-utca *Csergőucca* [30]. — A falunak a Csergő felé vezető utcája.

Cseroldal *Cseródal* ~ *Košta lu Čerbe* [135] (sz.). 1864: *Cseroldal* [K.]. 1884: *Csereoldalon* (sz., terméketlen) [Sz.] é. n.: *Csereoldalon* (sz., terméketlen) [E. lt.]. — A falutól délre elterülő domboldal. Nevét egykori csereerdő voltától kapta. Ezt bizonyítja egyébként az is, hogy 1884-ben egy része még terméketlen terület volt. A rumének használta név a r. *coastă* 'hegyoldal, oldal' (népies ejtéssel *kostă*) szó és a m. *csér* szó *-be* helyhatározóragos alakjának összetétele.

Csésberek *Csészberek* [231] (sz.). 1622: *Csécs (Chech) berke* (sz.)

Czeczyberke. 1679: *Czeczberek* (földrész). *Csésberek*. 1769: *Csécsberek* [K.]. 1779: *Csész Berekben* (sz.) [Múz.]. 1812: *Csösberek*. 1864: *Csisberek* [K.]. 1893: *Csésberek* (dülő) [Sz.]. 1899: *Csésberek* [Múz.]. é. n.: *Csésberekbe* (kenderföld) [E. lt.]. — Az akasztódombon [221] túl, tehát Szamosújvár fele elterülő határrész. Egykor vizenyős, bokros hely lehetett. Ma is van benne egy darabka forrásos hely, melyet nem lehet művelni (Vö. *Berek*-kel). A név előtagját nem tudom magyarázni.

* Csésberek fön [232]. 1779: *Csész Berek Fön* (sz.) [Múz.]. — A ma Csésberek néven ismert terület tetejét, magasabban fekvő részét nevezhették így. Ma nem használják ilyen alakban.

* Csésberek partja. 1831: *Csécsberek* partja mellett (sz.) [E. lt.]. — A Csésberek egykor átfolyó patak környéke. Vö. **Csécsberek pataka*.

* Csésberek patakánál [233] (sz.). 1779: *Csét* ~ *Csész* ~ *Csez Berek Patakánál* (sz.) [Múz.]. — A Csésberek régebben átfolyó patak. Már rég kiszáradhatott, mert csak itt-ott jelzi egykori medrét egy-egy vizenyős hely.

Csipánka *Csipánka* ~ *La čupanka* [42] (l.). — A Lankának a Bükk felé eső része. Valószínű, hogy nevét a szlv. *Ščepan* (< lat. Stephanus) személynév *-ka* kicsinyítőképzős alakjára vezethetjük vissza. Mint személynév már a XIII. század elején előfordul *Chepan*, olv. *Csē(e)pán* alakban. Rövidült alakváltozata is volt: *Csép*, melyből számos képzett alak keletkezett: *Chepa*, *Chepe*, *Chepk*, *Chepküd*, *Chepku*. Mint helynév is régi keletű és meglehetősen elterjedt az egész magyar nyelvterületen: *Csé-*

pán, Csepány, Csépány, Csépánfalva, Csépánföldre, Csépántelke, Csipánháza, stb. (Vö. EtSz. 941—3). Nincs kizárva azonban az sem, hogy egy Csépárka helynév értelmetlenné vált alakja.

Csorgó [94] (forrás). — A Magyartermető [25] közelében található forrás és közvetlen környéke.

Darabontok erdeje *Darabantak erdeje* ~ *Pădurea dărăbanilor*: *La dărăban* [51] (e.). 1832: *Darabontok Erdeje* (e.) [Múz.]. — A határ keleti részében található a Nemesek erdeje [62] közelében. Egykor a darabontoké volt. A *darabontok*, amint tudjuk, a várak szolgálatában álló közemberek voltak. Háborús időben fegyverrel szolgálták kenyér-adójukat, békében viszont a gazdaságban dolgoztak mint mindenek férfitársai. Az ördögösfüzesi darabontok valószínűleg a szamosújvári várat szolgálták. KÁDÁR említi (i. m. 363); hogy 1848 őszén nemzetőrséget alkottak, de sokan közülük Urbán szászrégeni táborához csatlakoztak. Számuk, úgy látszik, elég tekintélyes lehetett. A rumének használta név a magyar helynév fordítása. A két rumén alakváltozat közül a *La dărăban* érdemel különösebb figyelmet. Ezt a *darabant* egyesszámú alakból magyarázhatjuk. A rumén nyelvrészek a szóvégi *t*-t tévesen tárgyragnak értelmezte és elhagyta: m. *darabant* > r. *dărăban*, többesben *dărăbani*, majd az *n* jésülése után *dărăban*.

Dénes Dani funduja *Dénezs Dani fundujja* ~ *Fundujia lu Denež Dani* [185] (k.). — Egy be-

szögellés a Nagyerdő [154] aljában. Az erdőbe így beszögellő mélyedést Ördögösfüzesen is *funduj*-nak nevezik (L. még *Korógyfunduja*, *Moneses*-, *Sándormező*-). A *funduj* kifejezés a rumén *fund* 'alj, fenék' *j*-vel megtoldott alakja. A szóvégi *j* eredetét többen igyekeztek tisztázni, de egyik magyarázat sem kielégítő. Az egyik magyarázat szerint (Vö. SZABÓ T. ATTILA i. m. 40), a rumén nyelvben a szó végéhez illesztett himnemű határozott névelőből, az *l*-ből keletkezett jésülés által: *fundul* > *fundul'* > *funduj*. Ezt a magyarázatot mintegy kiegészíti egy másik,²⁰ mely szerint a szóvégi *-l* névelő a magyar egyes 3. személyű birtokos személyrag, a *-ja*, *-je* *j* hangjának hatása alatt jésült: *fundul*-*ja* > *fundul'a* > *funduja*, majd ez utóbbiból a magyar nyelvrészek tévesen elvont egy *funduj* nominatívusi alakot. Teljesség kedvéért megemlítem a harmadik magyarázati kísérletet is.²¹ Ez az ugyancsak Ördögösfüzesről közölt (MNy. XXXVII, 207) *váruj*, 'unokabáty' *j* hangjának eredetét akarja tisztázni. Valószínűnek tartja, hogy a *váru-i* 'az ő unokabátyja' alakból kell kiindulnunk. Itt az *-u* megőrzött tövéghangzó, a *j*-nek hangzó *i* pedig a 3. személyű személyes névmásnak birtokos értelemben használt datívusa. E három magyarázási kísérlet közül a második közelíti meg leginkább az igazságot. Igaza van annyiban, hogy a *j* keletkezése kapcsolatban van *e*-*ja*, *-je* magyar birtokos személyraggal s hogy a *funduj* nominatívusi alak

²⁰ L. BLÉDY GÉZA: *Influența limbii române asupra limbii maghiare*. Studiu lexicologic. Sibiu, 1942. 14. Több hasonló kölesönszót sorol fel: *drakuj* 'ördög', *hocuj* 'tolvaj', *lunguj* 'hosszú', *mácuj* 'bél', *mósuj* 'öreg', *mutuj* 'néma, boldogtalan', *prosztuj* 'buta, ügyetlen', *prunkuj* 'gyermek' stb.

²¹ GÁLDI LÁSZLÓ: *Oláh nyelvjárási elemek a magyarban*. MNy. XXXVII, 360.

téves elvonás eredménye. Téved azonban akkor, mikor azt mondja, hogy a *j* a szövegi *-l* himnemű határozott névelőből keletkezett. Ezt ugyanis a rumén népnyelv Erdély-szerte nem ejti és hihetőleg nem is ejtette (*fundul* helyett pl. *fundu*-t, *omul* helyett *omu*-t, *lupul* helyett *lupu*-t ejt), tehát nem is jésülhetett. Sokkal valószínűbbnek tartom, hogy az említett *-ja*, *-je* birtokos személyrag a *fundu*, *lazu* népnyelvi határozott névelős alakhoz járult (*fundu*-ja, *lazu*-ja) s ebből vonta el aztán a magyar nyelvérzék tévesen a *funduj*, *lazu*j, *mosuj* stb. nominativusi alakot. Érdekes, hogy a rumén lakosság aztán visszakölcsönözte e rumén eredetű kifejezést: *funduja* > *fundoje* > *fundoje*, határozott névelővel *fundoja* (Vö. a bevezetéssel).

* Dikánfar. 1766: *Dikanfar* [K.]. — Valószínűleg a *Bihánfar* elírása, esetleg alakváltozata.

Diósáj *Dijósáj* ~ *Kosta nučilor* [234] (sz.). 1679: *Diósáj* (földrész) [K.]. — A Csésberek [231] felett elterülő szántó. Az utótag régi *áj* szavunkat őrzi. Jelen esetben a völgy dombos környékét is jelenti. A rumén név a *coastă* (népies ejtéssel *kostă* 'oldal, hegyoldal' szó határozott névelős alakjának s a *nuc* 'diófa' szó többes birtokos esetének összetétele.

Dögtemető *Döktemető* ~ *Tsintirimu žitelor*; *T'emeteu žitelor* [96] — Az elhullott szarvasmarhák elföldelésére szolgáló terület. A r. helynév (jelentése: a szarvasmarhák temetője) előtagja a magyarból kölcsönzött *cintérem* és 'temető' szó, utótagja pedig a r. *vită* (ördögös-

füzesi ejtéssel *žifă*) többes birtokos esetű alakja.

Édeskút *Ideskút* [13] (kút). — A ref. templom közelében található itatókút a Kispatak partján.

Egyházerdeje *Étyházerdeje* ~ *Pădurea kleži* [63] (e.). — A ref. és gör. kat. egyház tulajdonát képező erdő a határ keleti részében. A rumén név a r. *pădure* 'erdő' határozott névelős alakjának s a magyarból kölcsönzött *kleži*e szó összetétele. A szókezdő *e* hang lekopását hangsúlytalan voltával s a két szó összetétele révén keletkezett magánhangzótorlódással magyarázom.

Egyházsikátora *Étyhássikátora* ~ *Uličora kleži* [17]. — A ref. egyház közelében található kis sikátor. A r. helynév előtagja a r. *ulitsă* szó kicsinyítő képzős alakja, utótagja viszont a magyarból kölcsönzött *kleži*e.

Émező ~ *La emező* [138] (sz.). 1769: *Éhmező*. 1864: *Éhmező* ~ *Éjmező* [K.]. — Lak [136] és Siposkert [201] közt elterülő szántóföldek neve. Nem tudom értelmezni nevét.^{21a}

Faluföldje *Faluföggye* [186] (sz., k.). *1812: *Faluföldje* [K.]. — A falu tulajdonát képező birtokrész a Kórógyban [190].

Faluhídja *Faluhiggya* ~ *Podu hăl mare* [12]. — A Kispatakon található híd a falu középpontjában.

Falu rétje *Falurittye* ~ *Rătu satului* [187] (k. és egy kicsi sz.). 1884: *f.(alu) rétje* [Sz.]. é.n.: *f.(alu) réttye* [E. lt.]. — A község tulajdonában levő kaszáló neve.

Falusikátora [7]. — A Bárdi sikátorán [3] innen, tehát a falu köz-

^{21a} Nagyon gyakori helynév. Értelmezésekor számbajöhet az *éh* '1. famés, hunger; 2. famelicus, hungrig' köznév. Ebben az esetben a szemlélet a föld, illetőleg terület sovány voltából indulhatott ki [A szerk.].

pontja fele található sikátor neve. Nevezik Pázsintsikátorának is.

Faluvégen *Faluvígen*. A határnak az Alszeeggel [1] érintkező része.

Faragó János sikátora [6]. Nevét a mellette lakó gazdától kapta.

* Felág. 1776: *Felág* [K.]. — Valószínűleg a *Fellak* név elírása, esetleg alakváltozata. Ma ilyen alakban nem ismerik.

Fellak ~ *La falodba* [108] (sz., k.) 1622: *Fellak* (sz.) 1769: *Fel lak* [K.]. 1779: *Fellakban* (sz.) [Múz.]. 1812: *Fellak* [K.]. *Fellakba* [E. lt.]. 1864: *Fellak* [K.]. 1870: *Fellak* (határrész) [E. lt.]. 1884: *Fellak* (k.) [Sz.]. 1899: *Fellak* [Múz. N.], é. n.: *Fellakan* [E. lt.]. — A határ északeleti részében található magas térség, lapos terület. A helynév utótagja valószínűleg *lak* 'villa, domicilium; Wohnung' szavunkat őrzi [NySzt. 509]. E szóról egyébként tudnunk kell, hogy a magyar nyelvterület egyes pontjain (pl. Bihar megyében) jelenthet vízenyős helyet is (Vö. MNy. XXXV, 258—61). Ördöngösfüzesen azonban nemcsak ezzel a jelentéssel, de még magával a *lak* kifejezéssel sem találkoztam. A rumén alakváltozat a magyar név *-ba*, *-be* ragos alakjának átvétele: *Fellagba* > *Falogba* > *Falodba*. A *g* > *d* változás előidézésében minden bizonnyal a *Pad* ~ *Podba* helynév analógiás hatása játszott fontos szerepet. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagynunk a nyelv kényelemszeretétét sem. E két távoleső hang egymás utáni képzése meglehetősen kényelmetlen. Mivel a *d* képzési helye sokkal közelebb esik a *b* képzési helyéhez, a nyelv ezáltal erő- és munkamegtakarítást ért el. Hasonló módon keletkezett a *Svággyödre* az eredetibb *Sváb gödre* alakból.

Fellak pofája *Fellak pofája* [109] (sz., k.). — A Fellaknak Mátéborza [106] fele eső része.

Fellak útja *Fellak útja* ~ *Drumu falodbi* (dülőút). — A Székelység és Mátéborza közt vezető dülőút. A Fellak mellett is elhalad. A rumén név a *Falodba* genitívusi s a *drum* 'út' szó határozott névelős alakjának összetétele.

Felmező ~ *Pe felmezeu* [64] (e.). 1835: *Felmező* (e.) [K.]. — A Fellak felett elterülő erdős terület.

Felső forduló *Felső forduló* [50]. — A határnak északeleti, keleti és délkeleti része. A régebbi fordulás gazdálkodás emlékét őrzi ez is, akárcsak az *Ásóforduló* elnevezés.

* Felső-Jászlos [152]. 1715: *Felső jászlos* [K.]. *Felső-Jászlos* (k.) [Múz.]. — A Jászlos [151] felső, magasabban fekvő részére vonatkozhatott. Ma ezt az elnevezést nem ismerik.

* Felső-lapos. 1830: *Felső Lapos* (szénafű) [Sz.]. — Feledésbe merült helynév. Adatok híján valószínű helyét sem tudom megállapítani.

Felsőpad *Felsőpad* ~ *Podba din sus* [71] (sz.). 1715: *Felsőpad* (sz.). 1779: *Felső Pad* (sz.). 1835: *Felső Pad* (e.) [K.]. — A Pad [6] nevű határrész felső része.

Felsőrét *Felsőrét* ~ *Rîtu din sus* [102] (k.). — A falutól délkeletre elterülő kaszáló az országút s a Nagypatak [128] mindkét partján. A faluhoz közelebb eső része az u. n. *Ásórét*.

Felsősándormező *Felsősándormező* [188] (sz.). — A Sándormező [181] felső, magasabban fekvő része.

Felsőtábla *Felsőtábla* [213] (szö.). 1664: *Felső tábla* [K.]. — A Szőlők [209] felső része. Alatta van a Középső- és Alsótábla.

Felsőzeg *Felsőzeg* ~ *Susen* [19] —

A falu felső, Lanka felé eső része. A rumén név a r. *sus* 'fenn' szó származéka.

Felszeg-utca *Fēszegucca* ~ *Uli-čora* [20]. 1779: *Felszeg Utca* [Múz.]. 1899: *Felszeg (utca)* [Múz. N.]. — A Felszezen átvető útca. Nevezik *Kisuccának* is. Folytatása a *Lanka úttya*.

Felül a falun *Fejül a falun* [101]. A falu délkeleti végének környéke.

Fingoskút *Fingaskút* ~ *La fingoskút* [156] (forrás). — A határ leg-gazdagabb vizü forrása a Ligetben [145]. Nevét valószínűleg bugyborékoló hangjától kapta.

*Füzesi tó. 1715: *Füzesi tó* [K.]. *piscina quaedam Füzesi tó dicta cuius claustrum destructum paucis sumptibus reparari posset, ob defectum aquae nullos continet pisces* [Múz.]. — Minden bizonnyal a ma *Tóucnak* nevezett helyre vonatkozik mindkét adat. A tó ma már nincs meg.

*Füzfák árka. é. n.: *Füzfák árka* [E. lt.]. — Ma e nevet nem ismerik. Valószínű helyét sem tudom megállapítani.

*Füzkút. 1622: *Füzkút* (k.). 1644: *Füzkút* [K.]. — Ezt a helynevet sem ismeri ma senki. A forrás vagy kút már rég kiszáradhatott, a név pedig feledésbe merült.

Garádicsok *Garádicsak* ~ *La garadič* [157] (e.). — A Nagyerdőnek [154] *Pázsit* [132] fele eső részében található, mesterségesen készített földlépcsők környéke. A rumén név a magyar kifejezés megcsonkított alakja.

Gátközt *Gátkösz* [238]. — A falu északkeleti végétől nem messze a Malomkerten [168] régen vízimalom volt. A malmot a Nagypatak megduzzasztott vize hajtotta. A duzzasztó-gátak a malom pusztulása után szintén eltűntek. Emléküket s

helyüket azonban e helynév még mindig őrzi.

Gödrös-út *Gödresút* ~ *Drumu pășunii* [49] (út). — A Sombokorból [59] vezetett a falu fele a Lankán keresztül. Nevét minden bizonnyal gidres-gödrös voltától kapta. Az út maga ma már nincs meg, a víz elmosta. A név még közismert az egész faluban.

Gróf erdeje ~ *Pădurea grofului* [52] (e.). — A Darabontok erdejének [51] Veréte felé eső végében található erdő. Egykor valamelyik grófi család tulajdona volt. Később az állam tulajdonába került. Innen a *Kincstár erdeje* elnevezés. Ma a község birtokolja. A rumén név a magyar fordítása.

Gyepmező ~ *La D'epmezey* [122]. 1622: *Gyepmező* (sz.). 1679: *Gyepmező* (földrész). 1766: *Gyepmező*. 1812: *Gyepmező* [K.]. 1831: *Gyepmezőn* (sz.) [E. lt.]. 1864: *Gyepmező* [K.]. 1884: *Gyepmező* (sz.) [Sz.]. é. n.: *Gyepmező* (sz., l.) [E. lt.]. — A Vultur [130] alatt elterülő szántóföldek a határ déli részében. Egykor, amint nevéből következtethetjük, legelő, füves terület lehetett. A rumének használta név a magyar kifejezés átvétele.

Gyepmező árka *Gyepmező árka* ~ *Părău lu depmezey* [123] (á.) — A Gyepmező mellett húzódó árok. Csak esős időben van benne víz. A rumén név a r. *părău* 'patak, árok' szó s a m. *gyepmező* rumén birtokos névelővel ellátott alakjának összetétele.

Gyírárszim lázuja *Gyírárszim lázuja* [219] (e.). — A Szilasbükke erdőben [217] egy Gherasim, népies ejtéssel Gyírárszim nevű rumén ember egy kis tisztást vágott. Ma már benőtte ugyan az erdő, de a név még mindig ismert. A helynév utótagja a m. *láz* 'tisztás' szónak ruménből

visszakölcsönzött alakja. A szóvégi j eredetének magyarázatát l. *Dénes Dani funduja* címszó alatt!

Gyöngyeres *Gyönggyires* [85] (e.). 1715: In Promontorio *Gyönggyeres* dicto (szö.) [Múz.]. *Gyönggyeres*. 1769: *Gyönggyeres*. 1835: *Gyönggyeres*. 1864: *Gyönggyeres* [K.]. 1870: *gyönggyeres* (határrész) [E. lt.]. 1899: *Gyönggyeres* [Múz. N.]. é. n.: *gyönggyeres* [E. lt.]. — A Lanka [33] erdős része. Nevét valószínűleg tiszta, kellemes vizű forrásától kapta. A NySzt. szerint *gyöngy* szavunknak 'kellemes, angenehm' jelentése is volt a régiségben.

* Halász parlaga. 1715: *Halász parlaga* [K.]. *Halacz Parlaga* (sz.) [Múz.]. — Feldésbe került helynév. Adatok híján térképvázlatomon sem tudom elhelyezni.

Hangyavár *Hanygyavár* [153] (e.). — A Liget felett emelkedő, kúpalakú erdős domb neve.

Határszélben *Határszülbe*. — A határnak a szomszéd helységek határával érintkező része.

Henter táblája *Henter táblája* [72] (sz.). — Az Alsópad névváltozata. A tagosítás óta kezdik így nevezni ma is élő tulajdonosáról.

Hidegkút *Hidekkút* [158] (k., sz.). 1679: *Hidegkút* (földrész). 1715: *Hidegkút*. 1864: *Hidegkút* [K.]. — A Lügetnek [145] Fingas-kút alatt elterülő része. A helynév előtagja valószínűleg személynév. A *Hideg* családnév ma is ismert a faluban, KÁDÁR is többször említi a XIX. századból (i. m. 362). A területnév utótagja az egykor ott található forrás, vagy kút emlékét őrzi. Ma nyoma sincs.

* *Hidegkút csorgója* [141]. 1766: *Hidegkút csorgója* [K.]. — A Hidegkútban egykor található csorgó neve. Ma nyoma sincs, a név is feldésbe került. Valószínű, hogy

ugyanazt a forrást jelölte, melytől a Hidegkút is kapta nevét. A Hidegkút név eredetileg csak magát a csorgót jelölte, később azonban területnévvé vált, s a lakosság a csorgót ismét elnevezte.

* Hidegkút oldala. 1715: *Hidegkút oldala* (sz.) [Múz.]. — Ma ezt az elnevezést nem használják. Minden bizonnyal a ma Hidegkútnak nevezett határrész oldalát jelölték így.

Hidegkút tövise *Hidekkút tövisse ~ La răzgră* [159] (k., sz.). — A Hidegkúton valamivel túl található kaszáló és szántó. Régen tövises, tüskés terület lehetett. A rumén nevet 1840-ből említi először egy okleveles adat. L. *Resor* alatt.

Hidegkút útja *Hidekkút útlya* [160]. — A Hidegkút nevű határrész fele vezető dűlőút.

Horgos *Horgas* [235] (sz.). 1644: *Horgas*. 1679: *Horgas*. 1812: *Horgas* [K.]. 1820: az *Horgos* nevezetű Papi földnek... (sz.). 1821: *Horgos* (sz.). 1822: *Horgos ~ Horgas* (sz.). 1824: az úgynevezett *Horgosi* Papi föld... (sz.). 1826: *Horgos* (sz.). 1829: a *Horgosbeli* Papi föld felett... (sz.) [Sz.]. 1831: *Horgasba* (sz.) [E. lt.]. 1864: *Horgos* [K.]. 1884: *Horgas* (sz.) [Sz.]. — A Szamosújvár fele vezető megyei úttól jobbra elterülő szántóföld az Akasztódomb [221] és a falu közt.

Horgos pataka *Horgaspatakja* [236] (á.). 1821: ezen kérdésben forgó helyet, mely *Horgos patakjának* neveztetik... [Sz.]. — A *Horgos* nevű határrészből levezető, az év nagy részében száraz árok. Ezzel a névvel jelölik az árok közvetlen környékét is.

Hosszúberek *Hosszúberek* [189] (k., sz.). 1622: *Hozzúberek* (k.) [K.]. — A Bereknek [183] a Sándor-

mező alatt elterülő hosszú nyúl-ványa.

Hosszuér *Hosszuér* ~ *La hosuér* [161] (sz., k., e.). 1622: *Hozzuér*. 1644: *Hosszuér*. 1864: *Hosszuér* [K.]. 1884: *hosszuér* (sz., k.). 1893: *hosszuér* [Sz.]. é. n.: *hosszuér* (sz.) [E. lt.]. — A Ligetnek [145] a Jászlos [151] felett elterülő részét nevezik így. A rumén név magyar kölcsönzés.

* Hosszuér bérce. 1715: *Hosztzués* (!) *bercze* (k.) [Múz.]. 1812: *Hosszu ér bérce* [K.]. — Vezetőim valószínűnek tartották, hogy ez az adat a ma Hangyavárnak nevezett dombra vonatkozik. A Hangyavár csakugyan a Hosszuér közelében található.

Hosszuföldek *Hosszuföldek* ~ *La hosuföldek* [162] (sz.). 1715: *Hosszu földek* (k.) [Múz.]. 1864: *Hosszu földek* [K.]. 1899: *hosszu földek* [Múz. N.]. — A Hosszuér végében található terület. A tagosítás előtt hosszú nyilakból állott, innen a név.

Hugyódomb *Hugyádomb* [93] (l.). — Legelő a Cserespad [98] tetején.

Jászlos *Jászlos* ~ *La iaslos* [151] (sz., k., e.). 1766: *Jászlos*. 1864: *Jászlos* [K.]. 1870: *jászlos* [E. lt.]. — A Hosszuér alatt található terület. Nevét térszíni formájától kapta. A rumén név magyar átvétel.

* Jó nyíl. 1769: *Jó nyíl* [K.]. 1779: *Jó nyilban* (sz.) [Múz.]. — Feledésbe merült helynév. Előtagja családnév. A Jó család ma már kiveszett ugyan, de KÁDÁR 1675-ből, 1681-ből és 1702-ből is említi (i. m. 359–60.). Közelebbi adatok híján nem tudom megállapítani, hol lehetett e hely. Nem lehetetlen, hogy a ma *Nyilak* néven ismert terület valamely részét jelölje.

* Kancsó vápa. 1864: *Kantsó*

vápa [K.]. — Ma ezt a területnevet sem ismerik.

Kapus ~ *Kăpușu* [92] (e.). — A Lankának [33] Kosársűrű [53] és Sombokor [59] közt elterülő része. Valószínű, hogy az egykor ott található mezőkapu, azaz a határt, vagy a falu közvetlen környékét körülvevő gyepon hagyott átjáró emlékét őrzi.

* Kendertónál (sz.). 1831: *A kendertónál* (sz.) [E. lt.]. — Valószínű, hogy a ma *Tócnak* nevezett helyet [99] nevezték így régen.

Kerekdomb *Kerégdomb* [163] (k., sz., e.). — A Bihánfar [150] felett emelkedő kerek domb. Nevét térszíni formájától, alakjától kapta.

Keresztnél *Keresztiné* [202] (sz.). 1841: „Az alsó Fordulon a' *Kereszt-nél* lévő 16 vékás papi földre nézve...” [Sz.]. — A Horgosnak falu feletti végében található Krisztus-kereszt környéke.

Kereszt hídja *Keresz híggya* [203]. — Az előbbi hely közelében folyó Zsédemi patak felett található híd a megyei úton.

Kertek ~ *Grădina lu Laji* [54] (k., gyü.). — A *Veréte* [56] közelében található kertszerűen művelt terület. Rumén nevét jelenlegi tulajdonosától, Dénes Lajostól kapta.

Kertek megett [55] (sz.). — Az Alsópadnak [69] a falu telkeivel, kertjeivel érintkező része.

* Kertmegi. 1757: a' *Kertmegi* nevű Szőlőhegyben [E. lt.]. — Valószínűnek tartom, hogy ez adat az előbbi, a Kertek megett néven ismert területre vonatkozik.

Későmező *Kisőmező* ~ *Kisőmező* [220] (sz.). 1679: *Keseméző* (földrész). 1754: *Kese mező*. 1766: *Kiseméző*. 1812: *Keső mező* [K.]. 1831: *Kesemézőn* (sz.) [E. lt.]. 1864: *Kese mező*. *Keső mező* „állítólag itt később érik meg a gabona, mint a ha-

tár többi részében, innen a neve“ [K.]. 1884: *külső mező* (sz.) [E. lt.]. — A *Kirájpál* [222] felett elterülő határrész. Nevét nem tudom értelmezni. A falusiak körében ma is az a magyarázat hallható, hogy északi fekvése miatt a határnak ebben a részében a gabona későbbben érik be, mint a többiben. Nem lehetetlen azonban az sem, hogy személynévi eredetű helynév.

* Két árok között. 1779: a Szugoly nevezetű helyben a *Két Árak Között* (k.) [Múz.]. — Okleveles adatunk minden bizonnyal a ma *Árkok* közének nevezett helyre vonatkozik.

Kincstár erdeje *Kinstár erdeje* (e.) — A Gróf erdeje nevű hely névváltozata. L. ott.

Király Pál *Kirájpál* ~ *La kirájpál* [222] (sz.). 1864: *Király Pál* [K.]. 1899: *Király Pál* [Múz. N.]. 1910: *Kirájpál* (dülő) [E. lt.]. — Az egyik legősibb magyar helynévadási formát őrzi, azt t. i., amikor a tulajdonos pusztája neve válik a terület nevévé (Vö. a bevezető résszel). A rumén név magyar kölcsönzés.

Kisbükkön *Kizsbüken* ~ *Kizbüken* [206] (gyü., szö., k.). 1779: A *Kis Bükkön* (szö.) [Múz.]. 1812: *Kisbük* szőlő [K.]. 1830: A' *Kis Bükki* szőlő [Sz.]. 1831: *Kisbükkön* (szö.) [E. lt.]. 1864: *Kis bük* [K.]. A Szőlők [209] és a Nagyoldal [204] közt elterülő terület. Okleveles adataink szerint már 1779-ben is volt benne szőlő. Nevéből ítélve, egykor bükkerdő boríthatta. A *kis* előtagot a Bükktől való megkülönböztetés szüksége magyarázza. A *büken* utótag *bükk* szavunk régebbi *bik* ~ *bük*, tehát rövid *k* hangzós alakját őrzi. A határozórag előtti váltóhangban jelentkező *ö*: *e* hangváltást a népnyelv *e*-ző sajátosságával magyarázhatjuk.

Kisbükkön gödre *Kizsbüken gödre* ~ *Gropa lu Kizbüken* [207]. — A *Kizsbüken* hatalmas mélyedése, gödre. A rumén alakváltozat a magyar név rumén birtokos esetének és a r. *groapă* 'gödör' szónak az összetétele.

Kisbükkön útja *Kizsbüken úttya* [208]. — A *Kizsbüken* felé haladó dűlőút.

Kispatak ~ *Valęa mnikă* [11] (p.). 1779: *Kis Patak* [Múz.]. — A Bátoni patak és Coptelki patak egyesüléséből keletkezett s éppen a ref. templom mellett lefolyó patak neve. A rumén név a magyar fordítása.

Kis-utca *Kisucca* ~ *La čimitiu* [10]. 1779: „Plateolae vulgo *Kis Utca* dictae, ab occidente pariter Plateae Felszeg Utza vocitate“ [Múz.]. — A g. kat. templomnál kezdődő s a ref. temető felé haladó utca neve. A r. *čimitiu* név valószínűleg a r. *cimitir*, 'temető' és a magyarból kölcsönzött *temető* szó keveredéséből keletkezett.

Kiszsédén *Kizzsédem* ~ *Žedembe mniku* [223] (sz.). 1864: *Kiszsédén* [K.]. — A Szamosújvár fele haladó megyei úttól jobbra található dombos határrész. Tőle nyugatra van a Nagyzsédén. A helynév utótagja valószínűleg régi *séd*, *síd*, *rivulus*, *fluentum* 'szavunknak helyhatározóragos alakjából keletkezett a szókezdő s zöngésülése által. A szóvégi *n* > *m* hangváltozás a *zsédén* alak ragos voltának elhomályosulása után következhetett be, mikor kezdték *-be* raggal ellátva használni. A rumén név már ennek a *-be* helyhatározóragos alaknak az átvétele.

Kormos *Kormas* ~ *Kormošu* [119] (sz.). — A Cser [118] alatt elterülő szántóföld. Öreg vezetőm szerint régebben legelő volt. Ez is olyan

személynévi eredetű helynév, mint *Kirájpál*. Ma a Kormos családnév nem fordul ugyan elő a faluban, Kádár azonban 1590-ből említi (i. m. 357). Ez okleveles adat szerint 1590-ben a szamosújvári várnak 11 puskása volt Örrdöngösfüzesen. Egyikük *Kormos Máté* volt. Említi a Kormos nevet még 1612-ből és 1614-ből is (i. h.). A rumén lakosság változatlanul átvette a magyar nevet. A *Kormoš* a m. *Kormos*nak rumén határozott névelős alakja. Az -l lekopásáról vö. *Dénes Dani funduja* címszó alatt mondottakkal.

Kormos árka *Kormasárka* [120] (á.). 1812: *Kormosárka* [K.]. 1830: *Kormos Arkába*, *Kormos árkanál* (sz.) [Sz.]. 1831: *Kormosárkanál* (sz.) [E. lt.]. é. n.: *Kormos árok* [Sz.]. — A Kormosból lefolyó patak neve.

Kormos hídja *Kormashiggya ~ Podu kormošuluj* [121]. — A Kormosárka felett található híd a megyei úton.

Kórógy ~ *Koroiba* [190] (sz.). 1766: *Korodgya* [K.]. 1779: *Koronyban* (!) (sz.) [Múz.]. 1864: *Korogy* [K.]. é. n.: *Korogy* (sz.) [E. lt.]. — A falu Szamosújvár felé eső végénél található határrész a Nagypatakon túl. A *Kórógy* név meglehetősen régi keletű; már 1153-ból említi *Couroug* alakban. Ma is előfordul a magyar nyelvterület több pontján. A m. *kóró* 'frutex; dűrre Planze' köznévből keletkezett a -gy névszóképző hozzáadásával. Tehát ugyanolyan területnév, mint *Somogy*, *Szilágy*, *Nyárágy*, *Halmágy* és még számos -gy helynévképzős nevünk.²² A rumén alakváltozat a magyar név -ba helyhatározóragos alakjának átvétele: *Kórógyba* > *Ko-*

*rod*ba > *Koroiba*. A *gy* > *j* változásról l. a 12. sz. jegyzetet.

Kórógycsorgója *Kóróccsorgója ~ Părău koroibi* [191]. 1766: *Korod csorgója* [K.]. — A Kórógyból lefolyó patak neve. A Nagypatakba [128] ömlik. A rumén név a magyarból kölcsönzött *Koroiba* birtokos esetének s a r. *părău* 'patak' szónak az összetétele.

Kórógyfunduja *Kórótyfundujja ~ La fundoje* [192] (sz.). — A Kórógy nevű területnek a Nagyerdőbe [154] beszöngelő része. A *funduja* vonatkozó tudnivalókat l. *Dénes Dani funduja* címszó alatt, a rumén *fundoje* keletkezését pedig a 12. számú jegyzetben.

Kórógyhídja *Kórótyhiggya ~ Podu korođuluj* [193]. — Híd a Nagypatakon [128] a Kórógy nevű határrész közelében. Érdekes, hogy a rumén alakváltozatban az előbb megismert *Koroiba-Koroibi* magyar kölcsönzó helyett az újabban átkölcsönzött *Korod* alak fordul elő.

* Kórógypataka. 1769: *Korogy-pataka* [K.]. — Ez az adat kétségtelenül a Kórógyból egykor lefolyó patakra vonatkozik. A patak azonban kiszáradt s vele együtt neve is feledésbe merült.

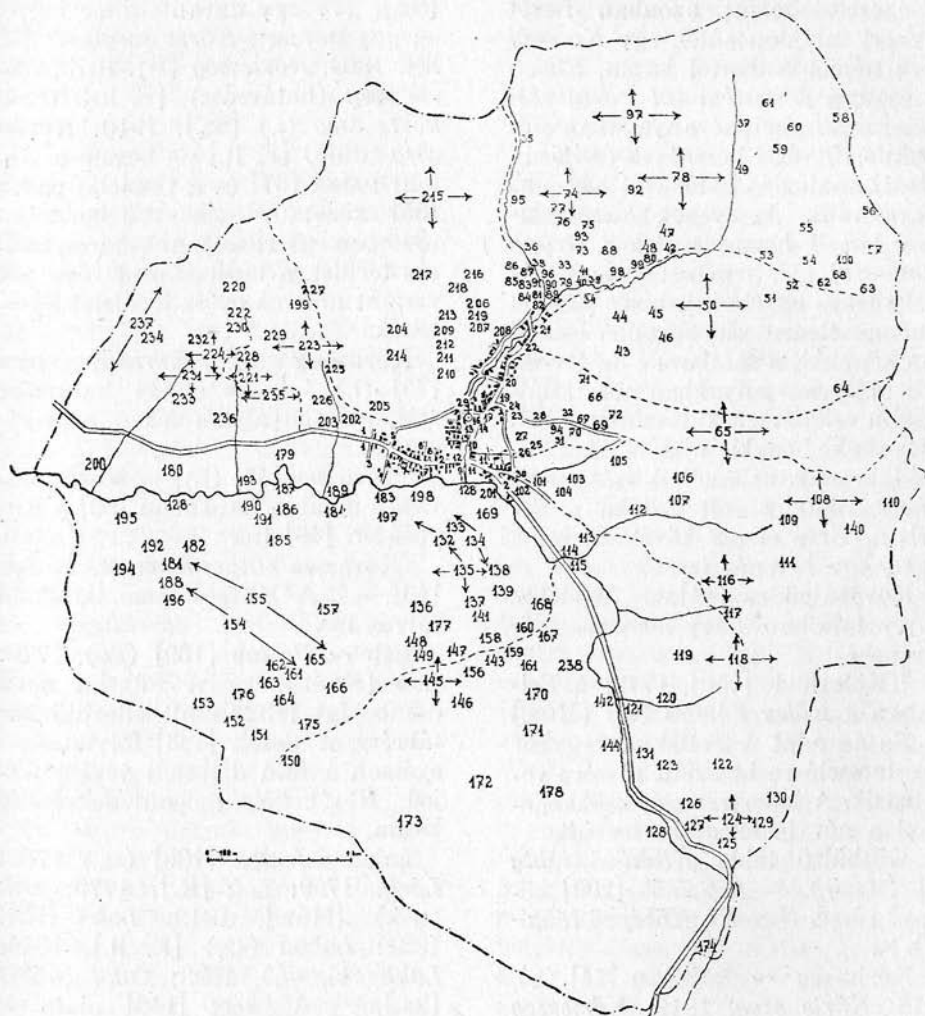
Kosárkút [164] (kút., k.), e.). — A Liget [145] egyik része. Eredetileg csak a kutat jelölte e név. később annak környékére is vonatkoztatták.

Kosársűrű *Kosársűrű ~ La košaršir* [53] (l.). — A Sombokor [59] és Vajdaháza [97] alatt terül el a határ északkeleti részében. A kosárfonáshoz szükséges vesszőt ma is innen szedik a fűzesiek. A helynév utótagjáról tudnunk kell, hogy főnévi jelentésben is él a magyar

²² A -gy névszóképzős helynevek rendszeres feldolgozását l. GYÖRKE JÓZSEF, *A -gy névszóképző*. MNy. XXXVI, 34–41.

nyelvterületen és sűrű, bokros, fiatal erdőt jelent [MTsz.]. A rumén lakosság használta név a magyar átvétele. Az *ü* hangot, mivel a ruménben szokatlan, a hozzá legköze-

Nevét kétféleképpen is magyarázhatjuk. Feltehető, hogy mai *köves* és régi *áj* szavunkat őrzi. Mivel szinte az egész terület egy nagy gödör, bemélyedés, az *áj* elnevezés talál reá.

lebb álló magánhangzóval, illabiális párjával, az *i*-vel helyettesítették; a szóvégi *ü*, hangsúlytalan lévén, lekopott.

Kovács *~* *Gropa námstuluj* [43]. — A Lanka [33] egyik része.

Az előtag viszont az utótaghoz igazodó hangrendi illeszkedéssel könnyen magyarázható *köves* szavunkból: *Kövesáj* > *Kovesáj* > *Kovasáj*, majd ebből nyúlással a mai *Kovácsáj*. Ezt a feltevést támogatja az a

körülmeny is, hogy csakugyan köves területről van szó. Mindjárt mellette kezdődik a *Kövecses* [45], mely nevét szintén köves, kavicsos voltától kapta. Az öregebb emberek emlékezete szerint azonban nevét egykori tulajdonosától, egy *Kovesál* nevű német embertől kapta. Ebben az esetben a szóvégi *-ál > -áj* változást a falu helynévanyagában előforduló *áj* végű helynevek (*Dijósáj, Misáj*) analógiás hatásával kell magyaráznunk. Az öregek származtatását látszik bizonyítani a r. *Gropa nantsului* (= a német gödre) név is. Érdekes egyébként, hogy jóllehet a német elemet ma egyetlen család sem képviseli a faluban, s az átvizsgált okleveles anyagban sem találkoztam vele, mégis valószínűnek kell tartanunk, hogyha nem is mint füzesi lakosnak, valamelyik szász vagy sváb családnak volt birtoka a határban. Erre enged következtetni a *Svággödre* helynév is.

Kovásgödre [44]. — Az előbbi helyen található nagy mélyedés, gödör neve.

* Kölesföld [140]. 1779: A Fellakban á *Köles Földön* (k.) [Múz.] — Ez az adat a Fellaknak egykor kölestermelésre használt részére vonatkozik. A kölestermelés csökkenésével a név is feledésbe merült.

Közbülső tábla *Közbülső táblá* [212] (szö.). — A Szőlők [209] középső része. Nevezik *Középső táblá*-nak is.

Körisszeg ~ *Rakoltsa* [74] (l.). 1818: *Köris szeg*. 1819: *Körisszeg* (e.). 1821: *Körisszeg* (e.). 1822: *Körisszeg* nevű erdő... 1824: *Köris Szeg* (e.). 1826: ... a *Körisszeg* nevű helyben. 1838: *Köris szeg* (e.). 1839: *köris Szegi Erdő* [Sz.] „Az Ördögös Füzesi ev. ref. Ekkla' *Körisszeg* nevű Erdejének eleitől fogva való állapottján ...“ [E. lt.]. 1840: „...az

úgy nevezett *Köris-Szegben*, melynek szomszédja n(ap)keletre a Pójánából lejáró út, délre a falu Borzós nevű erdeje mellett lejáró út, — Nyugatra a Czoptelki patak...“ [Sz.]. „...egy darab Cziher helyet az úgy nevezett *Köris Szegben*“ [E. lt.]. 1864: *Körisszeg* [K.]. 1870: *Köris szeg* (határrész) [E. lt.]. 1884: *köris szeg* (l.) [Sz.]. 1910: *Körisszeg* (dülő) [E. lt.] — Legelő a Bátoni patak [37] és a Coptelki patak [35] között. Régen erdő borította. 1840-ben egy része már ciheres, bokros terület, a múlt század vége fele viszont már az egész területet legeltették.

Körisszeg alja *Körisszeg ajja* [75] (l.). — Az előbbi határrész alja, alacsonyabban fekvő, alsó része.

Kövecses [45] (l.). — Köves, kavicsos domb a Lankában [33] a Kovászájon [43] túl.

Kövecses kútja *Kövecses kúttya* [46]. — A Kövecsesben található forrás neve.

Láb ~ *Pe lab* [169] (sz.). 1770: *Lab* [E. lt.]. — A Pázsint nevű domboldal [132] alatt elterülő határrész. A Berek [183] folytatása s egészen a falu délkeleti végéig terjed. Nevét kétségtelenül fekvésétől kapta.

Lak ~ *Lodba* [136] (sz.) 1766: *Láck*. 1769: *Lak* [K.]. 1779: *Lak* (szö.) [Múz.]. 1812: *Lak* [K.]. 1831: *Lakba* (sz.) [E. lt.]. 1844: *Lakk* (k., sz.). 1893: *Lakk* (dülő) [Sz.]. — A *Lüget* [145] alatt elterülő határrész. Nevével kapcsolatban l. *Fellak*. A rumének használta alakváltozat a magyar név *-ba, -be* ragos alakjának átvétele: *Lagba > Logba > Lodba*.

Lak aljában *Lak ajjába* [137]. — A Lak alacsonyabban fekvő, országút fele eső része.

Lakhídja *Lakkhiggya* [142]. — Híd a Lak alatt a Nagypatakon.

Lak oldala *Lakóda* [143] (sz., e. és kevés szö.). 1770: „Parsilla Sylvae *Lak oldala*, alias *Malom Csereje* dicta.“ 1779: „in Loco vulgo *Lak oldala* alias *Malom Csereje* vocitato“ (szö.) [Múz.]. — A Lak lejtős része. Erdős részét ma is Malomcsereinek nevezik.

* Lak pataka. 1832: „... *Lak patakán*, mely ezen Erdőnek (t. i. a Malomcsereinek) változhatatlan Határa egészen a' Dél és napnyugot közt lévő Szegeletéig.“ [Múz.]. — Egykor a Lak mellett folyó patakot nevezték így. A patak kiszáradása után neve is feledésbe merült.

Lanka ~ *Lunkä* [33] (1. és falurész). 1770: „Az Ö. füzesi határba a *Lanka* felé lévő minden jó oltovány gyümölcs fát...“ [E. lt.]. 1864: *Lanka* (csoptelki). *Lanka* (bátóni) [K.]. 1870: *Lanka* (határrész) [E. lt.]. 1899: *Lanka* (út) [Múz.]. — A falu északkeleti végénél kezdődő nagy legelő. Így nevezik a legelőnek a falu belterületével érintkező részén létesült rumén telepet is. A Lankának két nagy része van: *Bátóni lanka* és *Coptelki lanka*. A magyarság nevezi *Legelőnek* is. A *lanka* szóról tudjuk, hogy a magyar nyelvterület nagy részén él. Alakváltozatai: *lanka*, *lonka*, *longa*, *lunka*. Jelentése is elég változatos. Jelenthet enyhe lejtőt, menedékes hegyoldalt, hegyoldal lépcsőzetesen emelkedő részét, víz melletti helyet s folyóvíz lassú folyású helyét (MTsz.). Ördögösfüzesen az első, tehát „enyhe lejtő“ jelentése él.

* Lanka pataka. 1769: *Lanka*

pataka [K.]. — A Lankán ma két patak folyik át: a Coptelki patak és a Bátóni patak. Hogy okleveles adatunk e kettő közül melyikre vonatkozik, azt eldönteni nem tudom. Ma ugyanis így egyiket sem nevezik.

Lanka útja *Lankaúttya* [34]. — A Lankán áthaladó dűlőút.

Legelő. A Lanka névváltozata.

Lenkert. [165] (sz.). 1769: *Lenkert* [K.]. — Tisztás, szántható terület a Nagyerdőben [154]. Régen lent termelhettek benne s innen a Lenkert elnevezés.

Liget *Lüget* ~ *Liget* [145] (sz., k.). 1779: A *Lüget*ben Benedek Szegiben (k.) [Múz.]. 1864: *Liget* [K.]. 1870: *Liget* (határrész) [E. lt.]. 1893: *Liget* [Sz.]. 1899: *Lüget* [Múz. N.]. 1910: *Liget* (dülő). *Lügeten* [E. lt.]. — A Nagyerdő [154] felett húzódó szántó és kaszáló. SZABÓ T. ATTILA is említi e helynevet Szásznyíresről.²³ A források ott is inkább *Liget* néven említik szemben a mai *Lüget*-tel, valószínűnek tartja azonban, hogy a *Lüget* az eredetibb alak. A források íróit ugyanis a köznév szokottabb *liget* alakja befolyásolta. Az ördögösfüzesi *Lüget* területnévre vonatkozó adatok is ezt a feltevést igazolják. A rumén lakosság használta alakváltozat ebből a szempontból nem irányadó, mivel az *ü* hang helyett, mely nyelvükben nincs meg, hanghelyettesítéssel más esetben is *i*-t ejtenek. Vö. pl. *Kosársűrű* > r. *Košaršir*.

Ligeti szénafűk *Lügeti szénafűk* [166] (k.). — A Liget fűtermő, használható része.

Magyar temető [25] (te.). —

²³ L. töle: *Níres-Szásznyíres település-, népiség-, népesedés- és helynévtörténeti viszonyai a XIII–XX. században*. EM. XLII (1937), 252 és ErdTudFüz. 91. sz. 59.

A falu magyar református lakosságának temetkezési helye. Nevezik *Temető-nek*, *Ótemető-nek* is.

Major *Majar ~ Măjăriște* [24] (ke.). — A falu régi oltoványos kertje. A rumén név valószínűleg a *Majaras* helynév tárgyragos alakjából keletkezett.

Magtárnál *Maktárná ~ La moktar* [16]. — Egy kicsi domb a ref. templom közelében. Régen egyházi magtár volt itt. A rumén név a magyar átvétele.

Malomcsere *Malomcsere ~ La molmcere* [167] (e.). 1770: „*Par-silla Sylvae Lak oldala, alias Malom Csereje dicta.*“ 1779: „...in Loco vulgo Lak oldala alias *Malom Csereje* vocitato“ (szö.). 1832: „...a *Malom Cseréje* (e.) ... a Lak patakán melly ezen Erdőnek változhatatlan határa egészen a' Dél és napnyugott közt lévő Szegeletéig az holott kezdődik az Erdő déli oldalán le jövő Nyír kut Árka, melly hasonlóképpen meg határozza a' Déli oldalát“ [Múz.]. 1835: *Malomcsereje* [K.]. — A Lak oldalának [143] erdős része. Régen vizimalom volt a közelében a Nagypatakon. A helynév ennek emlékét őrzi.

Malomkert *Malamkert ~ Grădina mori* [168] (sz.). — Az előbb említett malom telke, kertje. Szamosújvár város tulajdonát képezte a malommal együtt. A világháború után kisajátították s kiosztották a falu rumén lakossága közt. A rumén név magyar fordítás.

Malomkút *Malamkút ~ Fintina mori* [139] (forrás). — A Lakban [136] található bővízü forrás a Malomcsere és a Malomkert közelében.

* *Malmon* felül. 1812: *Malmon felül* [K.]. — Valószínűleg az előbb említett vizimalom környékéről van szó.

Malompad *Malampad ~ Mo-*

lompod [170] (sz.). 1864: *Malompadja* [K.]. 1884: *malompad* (sz.) [Sz.]. é. n.: *Malompad* (sz.) — A *Gátközt* [238] felett található lapos terület. Aljában volt az előző helynevekben emlegetett vizimalom. Nevét ettől s térszíni formájától kapta.

Malom sikátora *Malam sikátora* [4]. — A falu alsó, tehát Szamosújvár fele eső végében is volt régen egy kis vizimalom a mostani malmon felül. A malomhoz vezető sikátort ma is *Malamsikátorának* nevezik, jöllehet a malom eltűnt.

Markovicsné kertje *Markovicsné kertye* [32] (kert). — Világháború előtti tulajdonosának, egy Markovics Sándor nevű jegyző feleségének nevét őrzi.

Mátéborza *~ Matiborza* [106] (l.). 1864: *Máté borza* [K.]. — Legelő a határ északkeleti részében. A név előtagja személynév, utótagja vagy a borz nevű állattól, vagy a bodzafától származik. (Vö. *Borzos*). A rumének a magyar nevet vették át: m. *Mátéborza* > r. *Matiborza*, majd a *t* jésülése után *Matiborza*.

Mátéborza árka *Mátéborza árka* [107] (á.). — Az előbbi határrészben található árok. Csak tartósabb esőzéskor van benne víz.

* Mátéborza vége. 1835: *Máté Borza végi* (e.) [K.]. — Adatunk a Mátéborza nevű terület valamelyik szélső részére vonatkozik. Ma ilyen alakban nem használják. Egyébként fontos azért is, mert elárulja, hogy 1835-ben a Mátéborzának legalább is a szóban forgó részét erdő borította.

Méhesáj gödre *Misáj gödre ~ La mišaj* [89] (l.). — A Lanka [33] egyik nagy gödre. A név előtagja méhes szavunk í-ző alakja, utótagja pedig régi *áj* „hegynyílás, gödör“ szavunk. Eredetileg valószínűleg csak *Misáj*-nak nevezték. Később

azonban *áj* szavunk elavult, jelen-tése elhomályosult s megtoldták az *áj* elhomályosult jelentésével szinte teljesen azonos jelentésű *gödör* szavunkkal. Ezt a föltevést igazolja egyébként a rumén alakváltozat is, mely a m. *Misáj* átvétele.

Méhesáj gödre kútja *Misáj gödre kútya* [91]. Rakott kút az előbbi helyen.

Méhesáj oldala *Misájódala* [90] (1.). — Közvetlenül a Méhesáj közelében található domboldal. Ez a név is azt bizonyítja, hogy a *Misáj-gödre* nevezetű helyet régebben egyszerűen csak *Misáj*-nak nevezték.

Mészégető *Miszegető ~ Misesgető* [124] (1.). 1864: *Mészégető* [K.]. 1884: *Mészégető* (sz., l., k.) [Sz.]. 1899: *Mészégető* [Múz. N.]. é. n.: *Mészégető* (l., sz., k., terméketlen) [E. lt.]. — Az ördögösfüzesi határnak Oláhvásárhely felé eső részében található. Nevét csak 1864-ből említi egyik okleveles adatunk, *Mészégető tó* alakban azonban már 1766-ban előfordul. Meszes domboldal, az alja mocsaras. Itt lehetett az említett tó. A *Miszegető* alak a *Mészégető* í-ző alakja, az *i* azonban, akárcsak a második szótag hangja megrövidült.

Mészégető gödre *Miszegető gödre ~ Gropa lu misegető* [125]. — Az előbbi hely gödrös része. A rumén név a magyar fordítása.

Mészégető oldala *Miszegető ódala* [126] (1.). — A *Miszegető* nevű határrész lejtős része.

Mészégető rétje *Miszegető rittyé ~ Ritu lu misegető* [127] (k.). — A *Miszegető* lapos, vizenyős része. Itt lehetett egykor az a tó, melyet az alábbi okleveles adat említ. A ruménség a magyar nevet vette át, illetőleg fordította le.

* Mészégető tó. 1766: *Mészégető tó* [K.]. — A tó ma már nincs meg,

de valószínű, hogy az előbbi címszó alatt tárgyalt réten lehetett. Ez szolgáltathatta egykor a domboldalból bányászott mészke égetéséhez szükséges vizet.

Mogyorós *Magyarós ~ La aluniș* [86.]. — A Lankának [33] mogyorófában gazdag része. A *Magyarós* név a népnyelv a-zó sajátságát tükrözi. A rumén lakosság a magyar nevet fordította le.

Moneses funduja *Moneses funduja ~ Fundoia lu Moneseș* [194] (k.). — A Sándormező [181] felett található gyepek mélyedés a Nagyerdő aljában [155]. A név előtagja személynévi eredetű. A Moneses név ma ismeretlen ugyan a faluban, de Kádár 1866-ból még említi Monoses alakban (i. m. 363). 1856-ból viszont a *Monos Antal* nevet említi (i. m. 362). Valószínűnek tartom, hogy ez utóbbi a név eredetibb alakja. A *funduj* utótagról l. *Dénes Dani funduja*. A rumének használta név keletkezését a 12. számú jegyzetben ismertettem.

Mulatódomb *~ La mulatay* [195] (sz.). — A Kórógy [190] felett emelkedő domb neve. A hagyomány szerint azért nevezik így, mert a szamosújvári urak régen ide jártak üdülni, mulatni. Valószínű, hogy ezt a magyarázatot a nép képzelete szülte. Ez egyébként elég gyakori név keletkezését többen igyekeztek megmagyarázni, de egyik magyarázat sem kielégítő (Az eddigi kísérleteket l. Szabó T. ATTILA, *Dés helynevei*. 43.). A rumének használta alakváltozat a m. *Mulató* átvétele.

* Mulató oldal. Kádár említi 1769-ből. Az előbbi területet nevezhették így. Ma csak Mulatódomb elnevezése közkeletű.

* Nádasfarnál. 1831: *Nádasfarnál* (sz.) [E. lt.]. — Ma ezt a területet

letnevet sem használják. A Nádas-kút közelében lehetett.

Nádaskút *Nádaskút* ~ *La nádaskút* [171] (k.). 1622: *Nádaskút* (k.). 1644: *Nádas kút*. 1679: *Nádas-kút* (földrész). 1715: *Nádas kút* (sz., k.) [Múz.]. *Nádaskút*. 1769: *Nádaskút*. 1812: *Nádaskút* (sz.). 1830: *A' Nádaskútnál* (sz.) [Sz.]. 1864: *Nádaskút* [K.]. é. n.: *Nádaskút* (sz.) [Sz.]. — Forrásos hely a Ligetben [145]. Még ma is található közelében egy-egy szál nád. Egykor csak magát a forrást jelentette, később területnévvé vált. A rumének a magyar nevet vették át.

Nagyerdő ~ *Pădurea hăl mare* [154] (e.). — A Cseroldal [135], Pázsint [132] és Sándormező [181] felett húzódó hosszú erdő. Szamosújvár város tulajdona.

Nagyerdő aljában *Nagyerdő ajába* [155] (sz., k.). — A Cseroldalnak, Pázsintnak és Sándormezőnek a Nagyerdővel érintkező része. Nevét alacsonyabb fekvésétől kapta.

Nagyhid *Natyhid* [114]. 1812: *Nagyhid* [K.]. — A Székelység árka felett található hid a megyei úton. Egyik okleveles adatunk *Székelység hidja* néven említi 1769-ből.

Nagyhidnál *Natyhidná* [115] (k.). 1826: „Vagyon egy Papi Föld, az úgy nevezett *Nagy Hidnál*...” [Sz.], 1831: *Nagy hidnál* (sz.) [E. lt.]. — A határnak a Nagyhid közelében elterülő része.

Nagyoldal *Nagyódal* ~ *Kösta č mare* [204] (puszta s egy kicsi sz.). A falutól északnyugatra húzódó magas hegyoldal. Közvetlen folytatása a Szőlők nevű terület. Nevezik *Oláh-hegy*-nek is, mivel tulajdonosai java részt a közelében lakó rumének.

Nagyoldal-útja *Nagyódalúttya* [205]. — A Nagyoldal alatt húzódó dűlőút.

Nagypatak *Natypatak* ~ *Valęa mare* [128] (p.). — A falu alatt folyó patak neve. A falu határának vizét ez gyűjti össze.

Nagy-utca *Nagyucca* [2]. 1899: *Nagy (utca)* [Múz. N.]. — A megyei útnak a falu belterületén áthaladó része.

Nagyzséden *Nazzsédem* ~ *Žedembe mare* [224] (sz.). 1864: *Nagy-Zsédem* [K.]. — A Kiszsédentől nyugatra, a falu felé található. A *zsédem* utótagról l. Kiszsédem. A rumének használta alakváltozat a magyar név *-ba*, *-be* ragos átvétele, részben fordítása.

Nemes-utca *Nemesucca* [9]. — A Falu hídjától [12] a Nagypatak felé vezető utca. A hagyomány szerint ez volt a falu magva, ebből fejlődött ki lassan a mai Ördögösfüzes.

Nemesek erdeje ~ *Pădurea niem-ășilor* [62] (e.). — Erdő a határ keleti részében, az Egyházerdeje [63] közelében. Nevét egykori tulajdonosaitól kapta.

*Nemesek vágotja [68]. 1832: *Nemesek vágottya* [Múz.]. — Ez az adat minden bizonnyal a Nemesek erdejére vonatkozik. Az erdőnek akkor irtásos részét jelölhette. Az irtást közben ismét benőtte az erdő, aztán a helynév is feledésbe merült.

Németi erdő mellett *Nimeti erdő mellett* [237]. — A füzesi határ Szamosújvárnémeti (népiesen *Nimeti*) község határának erdős területével érintkező része.

Nyerges ~ *Nerges* [65] (l.) 1835: *Nyerges* (e.). 1864: *Nyerges* [K.]. 1884: *Nyerges* (sz., terméketlen) [Sz.]. 1910: *Nyerges* (dülő) [E. lt.]. Mátéborza [106] felett terül el. A domb pereme nyeregszerűen behorpad, innen a neve. Régi és elterjedt térszíni formanév az egész magyar nyelvterületen [Oklsz.]. A rumének a magyar nevet vették át.

Nyergesárka *Nyergesárka ~ Pă-rău ńergeşului* [105] (á.). — A Nyergesből levezető árok. Csak esős idő esetén van benne víz. A rumének használta név a r. *părău* 'patak' határozott névelős alakjának és a magyarból kölcsönzött *Nergeş* helynév birtokos esetű alakjának összetétele.

Nyílak ~ *Nilurile* [61] (sz.). — Tagosítás előtt hosszú, keskeny föld-sávakból állott ez a határrész. A név az ősi magyar nyílas földosztás emlékét őrzi. Meglehetősen elterjedt az egész magyar nyelvterületen. A rumének a helynév egyesszámú alakját vették át s látták el a r. *-uri* többesjellel; tehát továbbképezték a magyarból kölcsönzött alakot.

Nyírkút ~ *La ńirkut* [172]. — Forrás a Lügetben [145].

Nyírkútárka *Nyírkútárka*. 1832: „...a' Malom Cseréje (e.) ...a' Dél és napnyugott közt lévő Szegeletéig az holott kezdődik az Erdő déli oldalán le jövő *Nyír kut Árka*, mely hasonlóképpen meg határozza a' Déli oldalát“ [Múz.]. — A Nyírkút nevű forrás vizét levezető, az év nagy részében száraz árok neve.

Nyírkútnál *Nyírkútná* [173] (e., k.). — A Nyírkútnak nevezett forrás környéke.

Oláhhegy *Oláhegy*. — A Nagyoldal [204] névváltozata. Oláhhegy nevét onnan kapta e pusztá, művelésre szinte alkalmatlan terület, hogy tulajdonosai jelenleg rumén gazdák.

Oláhszilvás *Olászilvás ~ Pruńšte* [22] (gyü.). — Ezelőtt pár évtizeddel jól ismert helynév volt. A Lankának [33] nevezett rumén falurész szilvafában gazdag telkeit, kertjeit nevezték így. Idővel a szilvafák kipusztultak s ennek következtében a név is kezd feledésbe merülni. Ma már csak az öregek emlékezetében él.

* Opek árka. KÁDÁR említi 1812-ből. Valószínű, hogy az **Opert árka* elírása, esetleg alakváltozata.

* Opet árka. 1766: *Opertárka* [K.]. — Feledésbe merült helynév. Adatok híján térképvázlaton sem tudom elhelyezni.

* Opet árka. KÁDÁR említi 1812-ből. Az *Opet árka* elírásáról lehet szó.

* Ország útja. 1812: *Országútja* [K.]. — Adatunk a ma *Csináltút*-nak nevezett megyei útra vonatkozik.

* Országúton felül. 1910: *Orsz(ág) uton felül* [E. lt.]. — A *Csináltút* környékét jelölhették így. Ma nem találkoztam az elnevezéssel.

Ótemető. 1910: *Ó temető* [E. lt.]. — A Magyartemető [25] névváltozata. Ez elnevezés az Újtemető létesítése után keletkezhetett, tehát mindössze néhány évtizedes.

Ökörmező ~ *La eķermező* [87] (l.). — A Lankának [33] egyik része. A rumén lakosság is a magyar nevet használja.

Ördögárka *Ördögárka ~ La er-degarka* [129] (l.). 1835: *Ördögárka* (e.). 1864: *Ördögárka* [K.]. — Az oláhvásárhelyi határszélben található hatalmas, szakadékoktól torzított, mély árok neve. Jelenleg az év nagy részében száraz, záporok alkalmával azonban nagy vízmenynyiség rohan le rajta a völgybe. Ilyenkor nem egy sziklát sodor magával. Az *ördög* jelzöt valószínűleg mély, szakadékos voltaért kaphatta. A neve a ruménbe is átkerült. Mivel az *ő* hang a ruménből hiányzik, illabiális párjával, az *e*-vel helyettesítették, akárcsak az előbb tárgyalt Ökörmező helynévben.

Ösvényeken *Ösvényeken ~ La kāraruş* [79] (l.). — A Lanka [33] egyik része. Nevét a legelőről hazatérő állatok verte ösvényektől kapta.

A rumén lakosság a magyar nevet fordította le.

Pad ~ *Podba* [66] (sz.). 1864: *Pad* [K.]. 1870: *Pad* (határrész). 1884: *Pad* (k., ter.) [Sz.]. 1899: *Pad* [Múz. N.]. 1910: *Pad* (dülő). é. n.: *Pad* (k., l., sz.) [E. lt.]. — A falutól keletre elterülő nagykiterjedésű szántó a Lanka [33] szomszédságában. Részei: Alsó- és Felsőpad. Nevét térszíni formájának köszönheti. (Vö. *Csérespad*). A ruménség használta alakváltozat a *-ba*, *-be* ragos alakban átvett helynevek csoportjába tartozik.

Pad útja *Pad úttya* ~ *Drumu podbi* [67]. — A Padból a falu felé vezető út. A rumén helynév előtagja a r. *drum* 'út' szó, utótagja pedig a magyarból kölcsönzött *Podba* genitívusi alakja.

Padi sikátor ~ *Uličora podbi* [23]. — A Pad felé vezető kis sikátor neve. A rumén név előtagja a r. *uliča* 'utca, sikátor' kicsinyítő képzős alakja. Az utótaggal kapcsolatban l. az előbbi címszót.

Papóci sikátora [8]. Nevét a mellette lakó magyar gazdától kapta.

Pázsit *Pázsint* ~ *Pažište* [132] (l., k.). 1769: *Pásint*. 1864: *Pásint* [K.]. 1870: *Pázsint* [E. lt.]. 1899: *Pázsint* [Múz. N.]. — A falu belterülete s a Nagyerdő [154] közt elterülő községi legelő és kaszáló.

Pázsit alja *Pázsint ajja* [134]. — A Pázsint alsó, falu felé eső szegélye.

*Pázsit bükke. 1835: *Pásint bükke* (e.) [K.]. — Ez az adata Pázsint egykori erdős részére vonatkozik. Az erdőt már rég kiírhatták. Nevét sem ismerik.

Pázsit kútja *Pázsint kútya* ~ *La pažinkut* [133] (ku.). — A Pázsint aljában található kőkút. Érdekes, hogy a falu rumén lakossága a magyar kifejezést vette át, jöllehet a *Pázsintot Pažištenek* nevezi.

Pázsit sikátora *Pázsint sikátora* ~ *Uličora satului*. — A Falu sikátora [7] névváltozata.

Pénzverem *Pindzverem* ~ *Pinzverem* [227]. 1864: *Pénzesverem* [K.]. — Gödör a Szilasbükke [217] tetejében. A magasan fekvő, elhagyott, bokros gödör állandóan foglalkoztatta a nép képzeletét s számos mende-monda keletkezésére adott alkalmat.²⁴ A rumén lakosság is a magyar nevet használja.

Pergőné kertje *Pergené kertye* ~ *Grădina pargije* [76]. — A határnak egykor kertszerűleg művelt része a Szilasbükke [217] és Kőrisszeg [74] alatt. A név még a fordulósgazdálkodás idejében keletkezhetett; előtagja személynév. A *Pergő* családnév ma ismeretlen ugyan a faluban, de Kádár már 1715-ből is, s azután is többször említi (i. m. 360—2). Az eredeti *Pergőné* s a mai *Pergené* alak *ő > e* hangváltozásának menete valószínűleg ez lehetett: *Pergőné > Pergené*. A rumén alakváltozata magyar *Pergő* személynév s a rumén *gaja* képző összetétele. E képző használata a rumén személynévképzésben meglehetősen gyakori. A férj nevéhez hozzátéve, a feleséget jelöli (Vö. PAŞCA ISTVÁN, i. m. 144—5.).

Pergőné kútja *Pergené kútya* [77] (ku.). — Ezelőtt néhány évtizeddel az előbbi helyen volt egy

²⁴ E mende-mondák legtöbbször szerint a gödör mélyében nagymennyiségű arany- és ezüstpénz van. Egy másik szájhagyomány szerint a gödörből alagút vezetett Szamosújvár városába. Egykor a szamosújvári örmények ide menekültek a tatárok elől.

kút. A ma már kiveszőfélben levő név ennek emlékét őrzi.

* Pofa. 1766: *Pofa* [K.]. — Ez az okleveles adat minden bizonnyal a *Fellakpofája* nevű helyre vonatkozik.

Pojának ~ *Im poien* [88] (1.). 1840: *Pojána* [Sz.]. — A Lankának [33] egyik része. E szláv eredetű szó rumén közvetítéssel kerülhetett a falu magyar helynévanyagába. Mivel a ruménben „erdei tisztást, erdőben található füves, virágos terület” jelent, feltehető, hogy egykor erdei tisztás volt a ma legeltetésre használt terület helyén. A Lankának ezt a részét tehát erdő boríthatta.

* Pojánából lejáró út. 1840: „... a’ sokszor meg nevezett Körös Szegi Erdeje; (mellynek Szomszédja a n keletre a’ *Pojánából le járó út*...” [E. lt.]. — Az út ma is megvan, de *Lanka úttya* néven ismerik.

Pusztaszőlők ~ *Pustasele* [214] (1.). — Magas domoldal a falutól nem messze a Szőlők [209] és Kiszsóden [223] közt. Egykor szőlőt művelhettek rajta. Nevezik *Pusztaszőlők ódalának* is. A rumén név magyar kölcsönzés.

Pusztaszőlők oldala *Pusztaszőlők ódala*. — Az előbbi hely névváltozata. Mivel az előző név rövidebb, inkább azt használják.

* Resor. 1840: *Rezor* [Sz.]. — Ma *Răzora* alakban él a rumén lakosság körében és a Hidegkút tövisének rumén neve. Hogy egykor a magyar lakosság is használta volna, arra bizonyítékunk nincs.

Református templom *Református templam* [ő]. — A falu magyar református lakosságának temploma. Felsorolásomba inkább azért vettem bele, mivel néhány hely helyének meghatározásakor hivatkozom rá.

Rét *Rít* [144] (sz.). — A Nagy-

patak és a megyei út közt terül el a falu alsó, Szamosújvár felé eső végétől nem messze. Nevét lapos, alacsony fekvésétől kapta. Régebben kaszáló lehetett.

Romántemető ~ *Tsintirim* [29]. A falu román lakosságának temetkezési helye a Kisbükk [206] aljában.

Ropó [110]. A Fellaknak [108] felső, Erdőszombattelke felé eső része.

Rósia hídja *Rósija hígya* ~ *Podu roșii* [174]. — A falu határát inkább déli, mint délkeleti irányban elhagyó megyei úton található híd. A híd közelében egy vörös bádoggal fedett gőzmalom van. Innen a malom környékének *Roșie* rumén neve (*roșie* „piros”). A név a magyarba is átkerült *Rósija* alakban. A híd még a falu határához tartozik, maga a terület azonban már nem.

* Rózsaberek. 1910: *Rozsaberek* (dülő) [E. lt.]. Ez az adat a ma *Rít*-nek nevezett helyre vonatkozik.

Rózsásmező ~ *La roșomező* [229] (1., sz.). 1644: *Rosasmező*. 1812: *Rozsasmező* [K.]. 1831: *Rosás mezőn* (sz.) [E. lt.]. 1864: *Rózsásmező* [K.]. 1884: *rozásmező* (sz., k., terméketlen) [Sz.]. — Az Akasztódomb [221] fölött terül el. A falusiak felvilágosítása szerint nevét vörös talajától kapta. Ezt a magyarázatot nem tartom valószínűnek. Sokkal inkább feltehető, hogy egykor sok vadrózsabokor volt e területen s innen a neve.

Rózsásmező laposa *Rózsásmező lapossa* [199]. A Rózsásmező laposabb része.

Rózsásmező teteje [230]. A Rózsásmező felső, magasabban fekvő része.

Sarkalat ~ *Šarkālatu* [100] (e.). 1766: *Sark alatt* [K.]. — Erdő a határ északkeleti részében. Valószínű-

nek tartom, hely e helynév a *sarok* — *sark* névszóból képzett *sarkallik* ige származéka: *sarkallat*, valaminek, pl. erdőnek kiszögellő, kiugró része, majd ebből az *ll* megrövidülése után: *sarkalat*. A rumének használta név a magyar kifejezés rumén határozott névelős alakja. Az *-l* névelő azonban, mint annyi más esetben, itt is lekopott.

Sándormező ~ *Sándormezey* [181] (sz.). 1622: *Sándormező* (sz.). 1769: *Sándor mezeje* [K.]. A *Sándor Mezeiben* (sz.). [Múz.]. 1812: *Sándor mező* [K.]. 1831: *Sándor mező* (sz.) [E. lt.]. 1864: *Sándormező* [K.]. 1884: *Sándormező* (sz.) [E. lt.]. *Sándormező* [Múz. N.]. é. n.: *Sándormező* (sz.) [E. lt.]. — Szántó a határ Szamosújvár fele eső részében. Nevét egykori tulajdonosától kapta. Ezt a nevet vette át a rumén lakosság is.

Sándormező funduja *Sándor-mező funduja* [196]. — A Sándor-mezőnek a Nagyerdőbe [154] beszőgellő része. A név keletkezését l. Dénes Dani funduja címszó alatt.

* *Scelem patak*. Kádár említi 1754-ből. Ma senki sem tud róla közelebbit mondani. Térképvázlaton sem tudom elhelyezni.^{24a}

* *Simona padja*. 1766: *Simona Padja* helyén [K.]. — Feledésbe merült helynév. Egykor valószínűleg a Padnak [66] valamelyik részét jelölték így. A név előtagja a faluban ma is ismert *Simon* családnév. Kádár már 1599-ből említi az ördögösfüzesi családok közt (i. m. 357). Később is előfordul (i. m. 358–9).

* *Simon laka*. 1715: *In loco Parlag Simon laka subdicti* (sz.)

[Múz.]. — Adatok híján helyrajzilag nem tudom rögzíteni. Lehet, hogy a Lak nevű területnek egy Simon nevű ember tulajdonát képező részét nevezték így, mint pl. az előbb említett *Simona padja* esetében.

Siposkert *Sipaskert* ~ *Grădina lu Șipos* [201] (k., gyü.). — Egykori tulajdonosáról elnevezett terület a Pázsint [132] alatt. A *Sipos* családnévet már 1614-ből említik Ördögösfüzesről (Kádár i. m. 357). Azután is többször előfordul (i. m. 362). Ma is meglehetősen elterjedt név a faluban.

Sombokor ~ *Šimbokorba* [59] (sz., k.). 1769: *Sombokor* [K.]. 1776: a *Sombokor* alatt való Sugolyaban (k.). 1779: A *Sombokorba* (k.) [Múz.]. 1812: *Sombokor* [K.]. 1831: *Sombokorba* (k.) [E. lt.]. 1835: *Sombokor* (e.). 1864: *Sombokor* [K.]. 1870: *Sombokor* (határ rész) [E. lt.]. 1884: *sombokor* (k.) [Sz.]. 1899: *Sombokor* [Múz. N.]. — Szántó, kaszáló a határ északkeleti részében. A rumén lakosság a magyar név *-ba* helyhatározóragos alakját vette át.

Sombokori szénafűk *Sombokori szénafűk* [60] (k., sz.). — A Sombokor kaszálható része. Ma részben ezt a területet is szántják, művelik.

Sóskút ~ *Šoškut* [197]. — Kúta Berekben [183]. Vize ma egyáltalán nem sós. Valószínű tehát, hogy a név előtagja családnév.

Sóskútnál *Sóskútná* ~ *La šoškut* [198]. — A Sóskút mocsaras, vizenyős környéke.

* *Sóspatak*. 1769: *Sóspatak* [K.]. 1779: *Sos pataka* (p.) [Múz.]. — Egykor a mai Sóskút közelében le-

^{24a} Valószínűleg a *Zsédem patak* neve *Scedem* ~ *Szedem* ~ *Sedem* alakban látott előtagjának elírásából vagy sajtóhibából keletkezett formája. Az idézett forrásban különben rengeteg elírás, illetőleg sajtóhiba van [A szerk.].

hetett a Bereknek [183] Láb [169] felé eső végében. Ma ilyen nevű patak nincs a faluban.

* Sópatakon túl. 1770: „a Sóós patakon túl... Lab nevezetű helyben“ [E. lt.]. — Ez okleveles adatból megállapíthatjuk, hogy a Bereknek [183] a Sópatakon túl elterülő s a Lábbal [169] érintkező részét nevezhették így.

Süket Balázs Sükedbalázs ~ *Šikédbalaz* [82] (l.). — A Lanka [33] része. Egykori ulajdonosának nemcsak nevét örizte meg a helynév, hanem hihetőleg testi fogyatékoságának emlékét is.

* Sűrű almafák. 1884: *Sűrű almafák* [K.]. — Ez az adat minden bizonnyal a ma *Sűrűfák* néven ismert területre vonatkozik.

Sűrű fák *Sűrűfák* ~ *La pomni hej deš* [111] (l.). — A határ keleti részében található a Fellak [108] mellett.

Svábögödre *Svaggödre* ~ *La Švaggödre* [176]. — Nagy gödör a Bihánfar [150] tetején. Tulajdonosa németajkú ember lehetett s innen e név.

Szajkaszeg [21] (sz.). — E területnév előtagja Désen is előfordul a *Szajkamalom*, *Szajkapatak* és *Szajkaucca* nevekben. Eredeti alakja okleveles adataink tanúsága szerint *Szalka* volt. Az l jésülése által keletkezett *Szajka* alak újkeletű lehet, mivel a ruménség még a jésületlen *Szalka* alakot kölcsönözte át (Vö. Szabó T. ATTILA, i. m. 53—4). Az ördöngösfüzesi ruménség helynévanyagában nem találkoztam e terület nevével.

* Szajkaszék. 1766: *Szajka székh* [K.]. — Ez az adat minden bizonnyal az előbbi helynév elírása vagy alakváltozata.

Szárazárok *Szározárok* ~ *La sarozarok* [175] (e.). 1779: a *Szároz*

arokban (k.). [Múz.]. — A Lüget [145] egyik része. A helynév előtagja az ördöngösfüzesi népnyelv egyik érdekes sajátosságát tükrözi: az *a*, ha az előző szótagban *á* van, *a*-vá, majd több szóban még *zártabbá*, *o*-vá változik: *száraz* > *száraz* > *száro*.

Székelység *Székejsig* ~ *Sekejšigu* [112] (l., sz.). 1835: *Székelység* (e.). 1834: *Székelység* [K.]. 1899: *Székelység* [Múz. N.] — A határ délkeleti részében található dombos terület. *Székelység erdeje* alakban már 1769-ből említik. A név előtagja valószínűleg személynévi eredetű. A Székely családnév ma ismeretlen ugyan a faluban, okleveles adataink azonban gyakran említik: 1700-ból, 1712-ből, 1898-ból (Vö. Kádár, i. m. 360—3). Az utótag elavult *ség*, *monticulus*, *collis*; *hügel* szavunk. Mai nyelven tehát így nevezhetnők: *Székelydombja*.

Székelység árka *Székejsig árka* ~ *Părău sekejšigului* [113] (á.). — A Székelységből lefolyó árok.

* Székelység erdeje. 1769: „*Székelység erdeje*, ez a község erdeje“ [K.]. — Az előbbi helyre, esetleg annak valamely részére vonatkozó adat. Ma ezt a nevet nem ismerik. A Székelységet borító erdőt kiirtották s ennek következtében annak jelölése is feleslegessé vált.

* Székelység hídjánál. 1769: *Székelység hídjánál* (a darabontok után) [K.]. — A Székelység árka felett található híd egykori neve lehetett. Ma Nagyhíd néven ismerik.

* Székelység pataka. 1826: „a *Székelység patakja*...“ [Sz.]. — A Székelység árka régi neve. Ma ezt a nevet nem ismerik.

* Szentiványi határ széle. 1769: *Szentiványi határ széle* [K.]. — E Kádár említette adat a határnak a szomszédos Vasasszentivány hatá-

rával érintkező részére vonatkozik. Ma nem található a határnevek közt.

Szilas ~ *Siložba* [215] (sz.). 1769: *Szilos*. 1864: *Szilas* [K.]. — A Szilasbükke mellett elterülő határ rész neve. A rumének használta név a *-ba*, *-be* ragos kölcsönzések közé tartozik.

Szilasárka *Szilasárka ~ Päräy siloži* [216] (á.). — A Szilasból lefolyó árok neve. A ruménség a magyar nevet fordította le. Az utótág a magyarból kölcsönzött *Siložba* genitívusi alakja.

Szilasbükke *Szilazsbüke ~ Fäzetu siloži* [217]. 1835: *Szilas Bükke* (e.) [K.]. 1870: *Szilas bük* (határ rész) [E. lt.]. — Bokros terület a Szilasnak nevezett területen. Régebben bükkerdő lehetett. A rumén lakosság a magyar nevet fordította le, illetőleg vette át.

Szilasbükke pataka *Szilazsbüké patakja* [218] (á.). — A Szilasbükéből lefolyó patak neve. Nevezik *Bük patakjának* is.

* Szöllőhegy. 1864: *Szöllőhegy* [K.]. 1899: *Szöllőhegy* [Múz. N.]. 1910: *Szöllőhegy* [E. lt.]. — A ma Szőlők néven ismert területre vonatkozó adatok. Ma így nem emlegetik, csak *Szőlők* néven.

Szőlők ~ *Ži*. [209] (szö.). — A falutól északkeletre található szőlőhegy neve. Részei: Alsó-, Középső- és Felsőtábla.

Szőlők alatt [210] (sz.). 1831: *Szöllő alatt* [E. lt.]. — A Szőlők lábánál elterülő szántóföldek neve. Nevezik *Szőlők ajjának* is.

Szőlők alja *Szőlők ajja ~ Su ži*. 1884: a *szőlők alja* (sz.) [Sz.]. é. n.: *Szőlőkalja* (sz.) [E. lt.]. — Az előbbi terület névváltozata.

Szőlők sikátora [5]. — A Szőlők fele vezető sikátor.

* Szőlőfő. 1769: *Szöllőfő* [K.]. —

A Szőlők tetejét jelölhették így egykor. Ma ezt az elnevezést nem használják.

* Szugoly (k.). 1779: „*ā Szugoly* nevezetű helybenn... a Két Árok Között” (k.) [Múz.]. — A ma Árkok közének nevezett hely [146] valamely részét nevezhették így.

* Tekenő. 1766: *Tekenő* [K.]. A ma *Tekenős*nek nevezett hely nevének elírása, vagy alakváltozata lehet.

Tekenős Tekenős ~ La tekenős [177] (sz.). 1644: *Tekenős* [K.]. 1779: A *Tekenősbe* (sz.) [Múz.]. 1864: *Tekenős* [K.]. 1884: *Tekenős* (sz., k.). 1893: *Tekenős* [Sz.]. — A Liget [145] aljában elterülő határ rész. Nevét térszíni formájától kapta.

* Tekenős oldal. 1779: *Tekenős oldal* [K.]. — Valószínűnek tartom, hogy a *Tekenős* nevű terület oldalát nevezték így.

Temető [25] (te.). 1831: A *Temetön*, műkor tilalmasba esik... [E. lt.]. — A falu magyar lakosságának temetkezési helye. Nevezik *Magyar temetőnek* és *Ótemetőnek* is.

Temetőárok [27] (á.). — A Temető mellett húzódó árok.

Temető sikátora [26]. A Temető felé vezető kis sikátor.

Tégláknál *Téglákná ~ La tegle* [80] (l.). — A Lanka [33] egyik része. Régen tégláégető lehetett a helyen.

* Tér. 1812: *Tér* [K.]. — Adatok híján közelebbit nem mondhatok róla.

Tisztabükk ~ *Tistabik* [78] (e.). 1818: *Tisztá bükk* (e.). 1822: *Tisztá bükk* (e.) [Sz.]. 1832: *tisztá Bük* (e.) [Múz.]. 1835: *Tisztá bükk* (e.). 1864: *Tisztabük* [K.]. 1870: *Tisztá bük* (e.) [E. lt.]. 1884: *Tisztabükk* (e.) [Sz.]. 1899: *Tisztabük* [Múz. N.]. 1910: *Tisztabükk* (dülö) [E. lt.]. —

Egykor бүккердö lehetett; ma vegyes: tölgy, cser, бүкк egyaránt található benne. A rumén lakosság a magyar nevet vette át. A rumén alakváltozat *i* hangjáról vö. Liget.

Tóuc ~ *Täuts* [99] (l.) Okleveles adataink *Füzesi tó* és *Kendertó* néven is említik. — E helynév értelmezésekor a m. *tó* alakból kell kiindulnunk. Ebből a rumén lakosság ajkán az *uť* kicsinyítő képző hozzáadásával *Täuts* lett. Ezt a magyar lakosság aztán *Tóuc* alakban kölcsönözte vissza (Vö. Szabó T. Attila MNy. XXXVI, 262). Ha figyelembe vesszük azt, hogy Kádár egy *Tok* nevű kaszálót említ 1622-ből, gondolhatunk arra is, hogy e hely eredeti magyar neve *Tók* lehetett.

* *Tók*. Kádár említi 1622-ből *Tok* alakban. Feltehető, hogy az előbbi hely eredeti neve ez volt.

* *Tó* mellett. 1779: *ă To mellett* (sz.) [Múz.]. — A ma *Tóuc*nak nevezett helyre vonatkozik valószínűleg ez az adat is. Ma nem hallható a lakosság körében.

Tölgyfakút *Tötyfakút* [178]. — Kút a Ligetben [145]. Vezetőim szerint régebben egy nagy tölgyfa volt a közelében.

* Törvényfa. Ezt az adatot is Kádár említi 1769-ből. E megglehetősen elterjedt név a mai Akasztódombot jelölhette egykor.

Tövisáj rétje *Tövisárittye* ~ *La tuşar* [200] (sz.). — A határnak Szamosújvár fele eső részében található szántóföld. Valószínűnek tartom, hogy régi *áj* 'szűk völgy, hegynyílás' szavunkat őrizi ez a területnév is. Az *áj* szó *j*-je valószínűleg hasonult az utána következő *r*-hez (*Tövisárittye*), majd ebből rövidü-

léssel *Tövisárittye* lett. A rumén lakosság a magyar nevet vette át. Az előtag *öv* > *ui* hangváltozására más példát is hozhatunk fel. A m. *üveg* ~ *öveg* szó pl. az erdélyi rumén-ség körében nagy területen *ujagă* alakban él. Az utótag egy részének, az *-ittye* hangcsoportnak elhagyását nem tudom kellőleg megmagyarázni ugyan, de hasonló esetekkel a rumén helynévanyagban nem egyszer találkozunk. Szásznyíresen pl. a magyar lakosságtól *Középárok*-nak nevezett helyet a ruménség *T'ozepar* néven ismeri.²⁵ A név végének lekopását minden bizonnyal a hangsúly hiánya, a kiejtésbeli gyengeség idézte elő.

Udvarkert ~ *Grădina kurtsi* [14]. — Jelenleg a *Sallak* család tulajdonát képező lakás és telek neve. Az urasági telek és lakás *udvar* elnevezése Erdélyszerte általános. A rumén lakosság a magyar nevet fordította le.

Újtemető [28] (sz.). 1910: *Ujtemető* [E. lt.]. — Az Alsópad [69] egyik része. Közvetlenül a tagosítás előtt temetkezési helyül jelölték ki. A tagosítás alkalmával azonban úgy oldották meg a kérdést, hogy a már betelt temetőhöz csatolták a szükséges területet s ennek következtében az Alsópadnak ez a része továbbra is megmaradt szántónak. Az Újtemető név azonban rajta maradt.

Úrbéresi legelő *Úrbéresi legelő* [40] (l.). — A Lankának [33] egyik része.

Vajdaháza *Vajdaháza* ~ *Vajdahaz* [97] (e.). 1864: *Vajdaháza* [K.]. 1899: *Vajdaháza* [Múz. N.]. — A határ északi részében található erdős terület. A név előtagját személynévnek tekinthetjük, bár ilyen

²⁵ L. a ²³ jegyzetben id. tanulmány 33. l.-ját.

személynevet az e település névanyagából nem tudunk kimutatni.

Vályúknál *Válukná ~ La ha-lauă* [81] (l.). — A Lankának [33] a Coptelki patakon innen, tehát a falu felé elterülő része. A Lankán legelő nyáj itatására itt elhelyezett vályúktól kapta nevét. A rumén lakosság is a magyar nevet vette át. A szöveleji *v > h* hangváltozás az erdélyi rumén népnyelvben gyakori. Vö. pl. r. *vulpe* 'róka' > *hulpe*.

Venyigés *Vinyikés ~ Kurpeniš* [83] (l.). 1864: *Venyigés* [K.]. — A Lanka [33] egyik része. A helynév a *venyige* köznév régebbi *venike ~ venyike'* alakját tartotta fenn. Az első szótag *e > i* hangváltozása szerintem hasonulással magyarázandó. A rumén lakosság a magyar nevet fordította le.

Venyigési kút *Vinyikési kút ~ Fântâna kurpenišului* [84]. — Itatókút az előbbi területen.

Veréte *~ Veretibea* [56] (sz., e.). 1766: *Berét* (!), *Verétéj* [K.]. 1776: *Veréte* n. h.-ben (k.). 1779: *A Veretebenn* (k.), *Az Veréte* (k.) [Múz.]. 1835: *Verete* (e.). 1864: *Veréte* [K.]. 1870: *veréti* (határrész) [E. lt.]. 1899: *Veréte* [Múz. N.]. — A határ északkeleti részében elterülő erdő és szántó. Nevét nem tudom értelmezni. A rumén alakváltozat a *-ba, -be* ragos átvételek csoportjába tartozik. A szóvégi *-t* nőnemű határozott névelőnek nézem.

Veréte alja *Veréte aija ~ Su veretibea* [57] (e.). — A Veréte alsó, alacsonyabban fekvő része.

Veréte teteje *~ D'alu veretibea* [58] (e.). — A Veréte magasabban fekvő része.

Vízipuskánál *Vízipuskáná* [15]. — A falu vízfecskendőjének állandó helye a községháza közelében.

Vultur [130] (l., sz.). 1864: *Vultur* [K.]. 1899: *Vultur* [Múz. N.]. — Magas hegy a határ délkeleti szélében. Rumén eredetű helynév. Vezetőm szerint régen sasok tanyáztak a tetején, s innen a neve. Sokkal valószínűbb azonban, hogy személynévi eredetű területnév.

* Zostella. 1644: *Zostella*. 1812: *Szesztella* [K.]. Kádár említ 1622-ből *Zostella rét* helynevet is. — Adatok híján sem értelmezni, sem térképvázlatomon elhelyezni nem tudom. Alighanem mindenik adat a forrásszerkesztők elírása.

* Zugo. 1779: *Zugo* (sz.) [K.]. — Ma ezt a területnevet sem ismerik.

* Zsédén [228].^{25a} 1766: *Zsédén* [K.]. 1779: *A Zseden* nyilban [Múz.]. — Ma csak *Kis- és Nagyzsédén* alakban ismerik.

* Zsédénoldala. 1679: *Zeden-oldala* (földrész) [K.]. — A Kis- és Nagyzsédén oldalas, lejtős része. Ma ezt az elnevezést sem ismerik.

Zsédén árka *Zsédem árka* [225] (á.). — A Kis- és Nagyzsédénből lefolyó árok. Ez a ma még élő név is bizonyítja, hogy egykor az egész területet *Zsédén*-nek nevezték s a Kis- és Nagyzsédén név csak később keletkezett.

* Zsédén pataka. 1766: *Zsédén pataka* [K.]. *Zseden ~ Szedem Patakába* [Múz.]. 1812: *Sedán pataka* [K.]. 1821: „*Sédem patakára véggel rugó és Horgos nevű Papi szántó.*“ 1824: „*az Öfűzesi Határon a' Sédén patakára járó utnak hosszából...*“ [Sz.]. — Ma *Zsédem-árkának* nevezik.

Zsédéni út *Zséдеми út ~ Dru-mu žedemuļi* [226]. — A Kis- és Nagyzsédén fele vezető dűlőút.

^{25a} E helynév egyébként ismeretes Désakna határából is [A szerk.].

Zsellérházak *Zsellérházak* [18].
— A református templom közelében található egy-két kicsi lakóház. A ref. egyház tulajdona mindenik s rendszerint szegény családok laknak benne. Ellenszolgáltatásként a

templomot s a ref. elemi iskolát takarítják. KÁDÁR már 1754-ből említi ezeket a zsellérházakat (i. m. 364). Akkor az egyikben az egyházi lakott, a másik kettőben pedig két levélhordó.

A helynevek számszerinti felsorolása

A számok a térképvázlat számai. Két helynév között a: azt jelenti, hogy ugyanarra a helyre vonatkozó helynévalakokról van szó. A helynév előtt álló * a kérdéses helynév kihalt voltára utal.

1. Alsó falu végén: Alszeg. 2. Nagy-utca. 3. Bárdi sikátora. 4. Malom sikátora. 5. Szőlők sikátora. 6. Faragó János sikátora. 7. Falu sikátora: Pázsit sikátora. 8. Papóci sikátora. 9. Nemes-utca. 10. Kis-utca. 11. Kispatak. 12. Falu hídjá. 13. Édeskút. 14. Udvarkert. 15. Vízpuskánál. 16. Magtárnál. 17. Egyház-sikátora. 18. Zsellérházak. 19. Felszeg. 20. Felszeg-utca. 21. Szajka-szeg. 22. Oláhszylvás. 23. Padi sikátor. 24. Major. 25. Magyartemető; Ótemető; Temető. 26. Temető sikátora. 27. Temetőárok. 28. Újtemető. 29. Romántemető. 30. Csergő-utca. 31. Cigánytemető. 32. Markovicsné kertje. 33. Lanka. 34. Lanka útja. 35. Coptelki patak. 36. Coptelki patak kútja. 37. Bátoni patak. 38. Coptelki lanka. 39. Bátoni lanka. 40. Úrbéresi legelő. 41. Bigyirőföldek. 42. Csipánka. 43. Kovásáj. 44. Kovásáj gödre. 45. Kövecses. 46. Kövecses kútja. 47. Bükk. 48. Bükk alatt. 49. Gödrös-út. 50. Felsőforduló. 51. Darabontok erdeje. 52. Gróf erdeje; Kincstár erdeje. 53. Kosársűrű. 54. Kertek. 55. Kertek megett. 56. Veréte. 57. Veréte alja. 58. Veréte teteje. 59. Sombokor. 60. Sombokori szénafű. 61. Nyílak. 62. Nemesek erdeje. 63. Egyházerdeje. 64. Felmező. 65. Nyerges. 66. Pad. 67. Pad útja. 68. *Nemesek vágottja. 69. Alsópad. 70. Agyaglyukaknál. 71. Felsőpad. 72. Henter táblája. 73.

Boloványok. 74. Körisszeg. 75. Körisszeg alja. 76. Pergőné kertje. 77. Pergőné kútja. 78. Tisztabükk. 79. Ösvényeken. 80. Tégláknál. 81. Vályuknál. 82. Süket Balázs. 83. Venyigés. 84. Venyigési kút. 85. Gyöngyeres. 86. Mogyorós. 87. Ökörmező. 88. Pojánák. 89. Méhesáj gödre. 90. Méhesáj oldala. 91. Méhesáj gödre kútja. 92. Kapus. 93. Hugyódomb. 94. Csorgó. 95. Borzos. 96. Dögtemető. 97. Vajdaháza. 98. Cserespad. 99. Tóuc. 100. Sarkalat. 101. Felül a falun. 102. Felsőréti. 103. Csergő. 104. Csergő árka. 105. Nyerges árka. 106. Mátéborza. 107. Mátéborza árka. 108. Fellak. 109. Fellak pofája. 110. Ropó. 111. Sűrűfák. 112. Székelység. 113. Székelység árka. 114. Nagyhid. 115. Nagyhidnál. 116. Cichegy. 117. Cichegye pataka. 118. Cser. 119. Kormos. 120. Kormos-árka. 121. Kormos hídjá. 122. Gyepmező. 123. Gyepmező árka. 124. Mészégető. 125. Mészégető gödre. 126. Mészégető oldala. 127. Mészégető rétje. 128. Nagypatak. 129. Ördögárka. 130. Vultur. 131. Alsóréti. 132. Pázsit. 133. Pázsit kútja. 134. Pázsit alja. 135. Cseroldal. 136. Lak. 137. Lak aljában. 138. Érmező. 139. Malomkút. 140. *Kölesföld. 141. *Hidegkút csorgója. 142. Lak hídjá. 143. Lak oldala. 144. Rét. 145. Liget. 146. Árkok köze. 147. Bara csereje. 148. Benedekszeg. 149. Benedek Marci

kútja. 150. Bihánfar. 151. Jászlos. 152. *Felső-Jászlos. 153. Hangyavár. 154. Nagyerdő. 155. Nagyerdő aljában. 156. Fingoskút. 157. Garadicsok. 158. Hidegkút. 159. Hidegkút tövise. 160. Hidegkút útja. 161. Hosszúér. 162. Hosszúföldek. 163. Kerekdomb. 164. Kosárkút. 165. Lenkert. 166. Ligeti szénafűk. 167. Malomcsere. 168. Malomkert. 169. Láb. 170. Malompad. 171. Nádas-kút. 172. Nyírkút. 173. Nyírkútnál. 174. Rósiya hídjá. 175. Szárazárok. 176. Svábgödre. 177. Tekenyös. 178. Tölgyfakút. 179. Alól a falun. 180. Alsóforduló. 181. Sándormező. 182. Alsósándormező. 183. Berek. 184. Berek útja. 185. Dénes Dani funduja. 186. Falu földje. 187. Falu rétje. 188. Felsősándormező. 189. Hosszúberek. 190. Kórógy. 191. Kórógy csorgója. 192. Kórógy funduja. 193. Kórógy hídjá. 194. Moneses funduja. 195. Mulatódomb. 196. Sándormező funduja. 197.

Sóskút. 198. Sóskútnál. 199. Rózsásmező laposa. 200. Tövisáj. 201. Siposkert. 202. Keresztnél. 203. Kereszt hídjá. 204. Nagyoldal: Oláhhegy. 205. Nagyoldal-útja. 206. Kisbükkön. 207. Kisbükkön gödre. 208. Kisbükkön útja. 209. Szőlők. 210. Szőlők alatt: Szőlők alja. 211. Alsótábla. 212. Közbülsőtábla. 213. Felsőttábla. 214. Pusztaszőlők. 215. Szilas. 216. Szilas árka. 217. Szilas bükke. 218. Bükk pataka: Szilasbükke pataka. 219. Gyírászim lázuja. 220. Későmező. 221. Akasztódomb. 222. Király Pál. 223. Kiszéden. 224. Nagyzséden. 225. Zséden árka. 226. Zsédeni-út. 227. Pénzverem. 228. *Zséden. 229. Rózsásmező. 230. Rózsásmező teteje. 231. Csésberek. 232. Csésberekfőn. 233. Csésberek patakánál. 234. Diósáj. 235. Horgos. 236. Horgos pataka. 237. Németi erdő mellett. 238. Gátközt.

MÁRTON GYULA

Románia magyar irodalmának bibliográfiája 1942-ben

A romániai magyar irodalomnak az 1942. évre vonatkozó bibliográfiáját a nagyszebeni Egyetemi Könyvtár hivatalos adatai, valamint a romániai magyar nyomdaktól és egyházaktól kapott közvetlen értesüléseim alapján állítottam össze. Bibliográfiám így azokat a kisebb egyházi kiadványokat és naptárakat is feltünteti, amelyeket az Egyetemi Könyvtár kötelezpéldányainak jegyzékében nem találhattam meg.

Az 1942. évi bibliográfia mégsem mutatja a romániai magyar könyvkiadás várható növekedését, hanem sok tekintetben visszaesésről számol be. Igaz ugyan, hogy az 1942. évi bibliográfia 54 kiadványt tüntet föl, ami a múlt évihez (52) képest valamelyes számszerű növekedést jelentene, de ha tekintetbe vesszük, hogy ebből 5 naptár tulajdonképpen az 1941. évről elkészített kiadvány, akkor csökkenést állapíthatunk meg. Ezt a csökkenést a tudományos és ismeretterjesztő művek nagy visszaesése okozta, főképpen az, hogy a Délerdélyi és Bánsági Tudományos Füzetek című kiadványsorozatot külső akadályok miatt nem lehetett tovább folytatni.

Ha az 1942. évi bibliográfiát közelebről tanulmányozzuk és az